

TELEFON: József 40—66.

Előfizetési felhívás!

Mikor a világháboru folytán a készletek kiapadnak, kétszeres kötelességük az itthonmaradt gazdáknak arra törekedni, hogy a lehető legnagyobb termést érhesék el úgy a növénytermelés, mint az állattenyésztés terén. Hogy ezt a nagy feladatot miként oldhatják meg gazdáink, hogy mily uton és módon, mily segéd-eszközökkel és milyen rendszeres beosztással lehetséges a legnagyobb és legjobb minőségű termést legolcsóbban előteremteni, ennek tanítására hivatott a mezőgazdasági szaklapunk. Lapunk, melyek immár 66 évi fennállásuk alatt számtalanszor tanujelét adták annak, hogy a reájuk ruházott nehéz feladatnak mindig lelkiismeretesen megfelelték, a mostani rendkívüli viszonyok között megfeszített erővel, a gazdasági szakirodalom hűséges bajnokainak lelkes támogatása mellett, fog ezentul is oktató, tanító, magyarázó szövegével hazánk mezőgazdasági viszonyainak előbbre vitelén közreműködni. Sorakozzanak a tisztelt gazdátársak mint előfizetők minél tömegesebben a gazdasági előrehaladás zászlója alá, hogy azt minél magasabban lobogtassuk! Legyen jelszavunk: *Előre*

A „GAZDASÁGI LAPOK“
és az „**ÁLLATTENYÉSZTÉSI**
ÉS TEJGAZDASÁGI LAPOK“
szerkesztősége.

Előfizetési feltételek.

A „GAZDASÁGI LAPOK“

67-dik évfolyamára az „**Állattenyésztési és Tejgazdasági Lapok**“ (XV-ik évfolyam) mellékletével együtt

Egész évre . . . 20 korona
Fél évre . . . 10 korona
Negyed évre . . . 5 korona

Az „**Állattenyésztési és Tejgazdasági Lapok**“ külön

Előfizetési ára:

Egész évre . . . 10 korona
Fél évre . . . 5 korona

Ajánljuk egyben a lapunk kiadásában megjelenő közkeveltségnek örvendő **Kodolányi-féle Gazdasági Zsebnaptárt**, mely az idén **55-ik** évfolyamában jelenik meg, és bérmentve, ajánlott postai szétküldéssel **3 K 15 fillérért**, utánvétellel **3 K 35 fillérért** küld meg a

„GAZDASÁGI LAPOK“

kiadóhivatala

Budapest, VIII., József-utca 15.

Az e lapokban foglalt czikkekről minden utánnomási jog fentartva.

KEZIRATOKAT A SZERKESZTŐSÉG NEM AD VISSZA

TARTALOM.

Szemle	Lap
A burgonya- és répaművelőgépek tökéletesítésének kérdése	26
Vladár Endre	27
Levelő Californiából. — Igall Szvetozár	28
A gazdasági térképről. — Tima Lajos	28
A gyümölcsfanemesítés mestersége. — Balogh Bálint	29
Könyvismertetés	30
Kérdések és feleletek	30
Kérdések: A maximális ár az 1915. évi termésre vonatkozik-e? F. és N. — Csontmagnak vetése. B. S.	
Feleletek: Kosárfűzéréskítés. I. Végh. 2. Végh Kálmán Mátyás	
Kiseb szakközlemények	31
Hírek	31

SZEMLE.

(Időjárás, gazdasági helyzet. — Külügyminiszter-változás. — R. T. szelvények. — Drágaság ügyéről. — Czukorrépatermelés megszorítása. — Gabonarequirálás. — Cselédgabona lisztje. — Ötödik moratórium. — Aratómunka. — Husfogyasztás apasztása.)

Mig a világháboru nagy eseményei lezajlanak, addig a természet sem nyugszik s borzasztó erejét megmutatva, óriási földrengéseket idézett elő a mult napokban Olaszországban, melynek mintegy 40.000 ember esett áldozatul, ez volt a semleges állam véres ütközete a háborgó természeti erővel.

Az idő »hol derül, hol elborul«, néhol már havazott is, éjjeli fagyokról is megemlékeznek egyes tudósítók, de voltaképpen még mindig lehet szántani, tehát igazi télünk nincs. Több oldalról kapott értesülésünk szerint az eger veszedelem megcsappant, mert a sok esőtől tönkre ment a rágesálók egy része, viszont a vetés fejlődött, nőtt és bokrosodott s most már az esetleges erősebb fagyoknak is ellentállani képes lesz.

Hanem az utak kriminális rosszak, szó szerinti értelemben térdig erő sárban vánszorognak rajtuk a járókelők s az üres szekér néhol még négy ökörrrel is megreked. Nem ártana Magyarországnak, ha a hadifoglyokat utkészítésre használnák fel. Tessék elolvasni hireink között azt, hogy mit csinálnak a németek velük s eszerint cselekedjenek a mi hatóságaink is. Így a kár is haszonba menne.

Nem vagyunk politikusok s így csak gazdasági szempontból szólnok hozzá a külügyminiszter-változáshoz. A távozó Berchtold grófot mint a gazdák barátját tiszteltük, becsültük, de alig 3 évet töltött a külügyéri hivatalban s más, nagyon nehéz politikai és diplomáciai ügyek foglalván el idejét, a közzgazdaságiak háttérbe szorultak. A helyébe került Burián bárót mint derék, jó magyar embert, üdvözljük azon a kiváló magas pozíción, melyet elfoglalt s hisszük és reméljük, hogy a tőle már — mint Bosznia és Hercegovina volt kormányzójától. — megszokott erélyes kézzel a magyar érdekeket előbbre fogja vinni a közzgazdaság minden terén s érvényt fog azoknak szerezni minden vonalon, különösen a vám- és kereskedelmi szerződések közelgő megújítása alkalmával.

Megint volt sok hü-hó semmiért, ijesztgették a pénzügyeteket és egyéb részvénytársaságokat, hogy jön egy kormányrendelet, mely az osztalék nagyságát a mult évnek legfeljebb 70—75%-ában fogja megszabni. Mi már akkor kijelentettük, hogy ez a részvénytársaságok önkormányzati jogába ütköznék és nem hiszünk benne. Így is történt, a kormány csak azt szabta meg, hogy a közgyűlés legkésőbb jun. 30-áig megtartandó s az értékpapírok az 1914-ik évi

jul. 25-iki árfolyam szerint számítandók, ez az osztalék nagyságára befolyást nem gyakorol. Helyes! Hiszen hányan lesik epedve a részvénytulajdonosok bevételeit, kiknek megélhetését csakis ez a bizonytalan jövedelem biztosítja némileg és ha a mostani nagy drágaságban az amugy is megnyirbált jövedelmük még szűkebbre szabotnék, akkor a szükség gonosz szelleme nagyon sok oly helyre is bekopogtatna, hol éppen nem várták megjelenését.

A drágaság enyhítésére és a további áremelkedés megállítására céljából régen sürgetjük a hatósági árhatármegállapítást, újabb ismétlésekbe bocsátkozni nem akarunk, de tessék hireink között elolvasni, a só, petroleum, czukor és kenyér határáráról szólót, akkor tapasztalni fogják, hogy az elégedetlenség hangjai kifakadnak már nemcsak itt a fővárosban, hanem a vidéken is. Vasmegegyéből egy tekintélyes földbirtokos levéltörödéke pedig következőleg ecseteli az ottani állapotokat:

»Bár a só egyedáruságot képez, de az nemcsak a provincián, de Szombathely rend. tan. városban is tetszés szerinti áron lesz árusítva, volt már eset, hogy 40 fillért szedtek kilogrammjáért. — Petroleum ma Szombathelyen 85 fillér, hogy faluhelyen mennyi, nem is tudom. A leveshus ára 2 koronától kezdődik, de a tisztított vesepecsenyét 4 koronán vesztegetik már. Valóságos eldorádói élet ez már és azt hiszem még nem értünk fel a hegy tetejére.«

Mit szól mindezekhez »a fogyasztók hadibizottsága« mely immár megalakult?

Pár sorban a répatermelésre is ki kell térnünk. Mi Magyarországon mintegy 400.000 hektáron termelünk czukorrépat, ebből gyártott czukornak körülbelül fele a belföldön fogyasztatik el, míg a többi külföldre vitetik ki, részint Angliába, részint tengeren túl találván piacra. Befogyasztásunk évről-évre növekszik, s így, noha ezideig a czukoripar is fejlődött, a hazai fogyasztás és kivitel közötti arány kevésbé változott. Ha tehát, mint néhány gazda hangoztatja, 50%-kal szállítának le hazánkban a répa termőterületét, könnyen meglehet, hogy kissé rosszabb termés esetén még a belföldi szükségget sem volna képes fedezni czukoriparunk. De másrészt a keresetükben megrövidített ipari munkásoktól is eltekintve, akárhány helyen a háborus idők dacára is, van annyi munkás, hogy a rendes czukorrépa-terület mennyiségét megbirja munkálni, hisz sok vidéken ugyanis az asszonyok és gyerekek végzik a kapálási és egyezési munkákat és csakis a kiadásnál kell némi férfimunkás segítség. Végül a gépek segítségével igen sok munkáskezet lehet megtakarítani. A mi szerény véleményünk az, hogy ha néhol az igazállathány miatt kell is nagyobb %-ban apasztani a czukorrépa-területét, de az ország összterületét 20%-nál nagyobb redukcióval ne sujtjuk. Azzal, hogy esetleg az eladatlan készletek növekedni fognak, ugyan a czukor árát esetleg ideiglenesen leszállítjuk, de amint újból megnyílik a külkereskedelem, újból a rendes színvonalra emelkedik az. Végül pedig a gyártól kapandó előlegre nagyon sok gazdának van égető szüksége s a mostani nehéz pénzügyi viszonyokban ezt pótolni alig lehet.

Hónapok előtt megirtuk már, hogy nemcsak a hatósági árhatárokat kell megszabni, de a kényszereladásokat is elrendelni, hogy ne legyen a fogyasztóközönség egyesek kényének kitéve s az üzérkedésnek alávetve. Akkor süket fülekre találtunk, sőt — agrárellenes törekvésekkel gyanúsítottak meg.

KEMNA FORRÓGŐZEKÉI

szabadalmazott

SCHMIDT mérnökdoktor hirneves füstös-tulhevitőjével

Minden más nedvesgőz-, compound- vagy compound-tulhevitett rendszert úgy teljesítő-képesség, mint tartósság tekintetében messze felülmúlnak és lényegesen kevesebb szénert fogyasztanak.

Referenciákkal, kimerítő felvilágosításokkal és költségvetésekkel szolgál:

KEMNA J. BUDAPEST, VI., Váci-körut 51. szám. Sürgőnyezim: Kemna, Budapest. Telefon 91—21. Telefon 91—21.

Most pedig bekövetkezett az, a mi előre látható volt s mire rámutattunk már hetek előtt, hogy a fővárosban nem lesz elég liszt, mert nincs gabona a malmokban, el lett tehát a kormány által rendelve a készletek bevallása és kisajátítás a maximális árakon. Meghatalmazva a rendelet végrehajtásával a következők lettek:

Mezőgazdák Hitelszövetkezete; Hitelbank; Leszámitolóbank; Kereskedelmi Bank; Magyar Bank; Strasser és König; Schreiber fiai; Kálnoky és Simon; Fleischl Samu. Egyelőre csak buza, rozs, árpa és zabra nézve szól a rendelet, utóbb jön majd a kukoriczára vonatkozó, mi természetesen is, mert most még nem raktározható a morzsolt kukorica.

*

Egyik nagy napilapból vesszük át alábbi sorokat s magunkévá tesszük mi is az azokban foglaltakat teljes egészükben.

»Egy gazda írja: Az ismeretes rendelet értelmében a gazdáknak a cseléd járandóságát kétharmad buzából, ugyanennyi rozsból méri ki, a többi egyharmad részt árpából, vagy tengeriből kell kiegészíteni, az értékkülönbség pénzbeli kiegyenlítésével. Ezen az alapon a gazdák ki is mérték a részjárandóságot, de természetesen keverés nélkül, mert ebből sok félreértés és kellemetlenség származott volna. Most következik azonban a dolog jelentősége az ország kenyérellátásában. Ghillány Imre báró földművelésügyi miniszter nemrég külön körlevelben apellált a lakosság hazafiságára s kérte, hogy tiszta buzalisztból senki se készítsen kenyeret, mert ezzel árt a közérdeknek. Ezzel szemben a kisebb vízi-és gőzmalmok a gazdasági cselédség kompenzációját liszté örlik és az így keveretlen állapotban kerül fogyasztásra. A kérdés fontossága nem csekély, minthogy körülbelül két millió mázsa buza kerül ilymódon forgalomba. Itt kellene tenni valamit, mert a rendeletet mindenkire kötelezőnek kell tekinteni.«

*

Az 5-ik moratoriumrendelet kiadott már, mely február és márczius hónapokra nézve hosszabbítja meg a fizetési halasztást és különben nagyon lényegtelenül különbözik elődjétől, úgy hogy ezzel a rendes üzletmenethez egy milliméterrel sem közeledtünk jobban, mint a 4-ik rendelettel.

*

Sokfelé hallatszik már az aratómunkások béremelést követelő fellépése, a mennyiben az eddigi 10% helyett helyenként 9-ed, néhol már 8-ad, sőt 7-ed részt óhajtának. Már sok birtokos határozta el magát aratógépbeszerzésre, de kérdés, vajjon egyedül gépekkel lehet-e minden talaj- és terepviszony mellett aratni s végre az időjárástól is sok függ, azért még kéveköttogépek mellett is kell néhány pár aratót szerződtetni s ha részen megegyezni nem tudnak, tessék készpénzfizetésre készíteni a szerződést. Utóvégre a nagyon dült gabonában a gép több kárt tehet, mintha az aratónak nagyobb részt adunk. Viruljon legalább munkaadó és munkás között a bérekesség olajjaga, ha addig még a világbéke nem is kötetnék meg.

*

A természettudományi társulat közlönyében egy orvos azt írja, hogy tulsok hust s kevés térsza- és főzelékfélék kapnak katonáink s igaza van, ha az étrendet megváltoztatnák, mindjárt kisebb lenne az óriási husfogyás. De az is helyes vélekedés, mit egy szaklap ír: »Nagyon sajnos körülmény az, hogy a harezteren elhullott

lovak husát nem használják a katonaság élelmezésére, pedig azt kívált télen nagyon könnyen fellehetne dolgozni: különösen az olyanok husát, a melyek egészségesek és az ellenséges golyó tett tönkre.« Mindkét véleményt a hadvezetőség szíves figyelmébe ajánljuk.

A burgonya- és répaművelőgépek tökéletesítésének kérdése.

A ki a modern mezőgazdálkodás eszközeit tárgyilagosan megfigyeli és azokat fontosságuk sorrendjében osztályozza, annak szemei előtt bizonyosan első helyre fog kerülni az eredményes gazdálkodás egyik legnagyobb támasztéka és előmozdítója, a természettel folytatott békés küzdelmünknek egyik mindenkor legerősebb fegyvere: a gép.

De nem fogja figyelmét elkerülni az az érdekes jelenség sem, hogy míg az utóbbi időben a mezőgazdálkodás egyik legnagyobb veszedelmét: a mezőgazdasági munkások létszámának fogyását, a munkásoknak a városokba és ipartelepekre történt elvonása által jórésztben az ipari élet, a gyáripar és a gépgyártás rohamos fellendülése okozta, addig a gazdát e nehéz helyzetében éppen maguk a gépek segítették meg. Bekövetkezett az a különös állapot, hogy a munkás régi kenyéradóját és kezdetleges mezei munkáját elhagyva, jövedelmezőbb foglalkozás után nézett, de megint csak régi gazdájának javára dolgozott, mikor gépeket állított elő, melyek előbbi munkáját aránytalanul tökéletesebben és gazdaságosabban végezték el.

Le kell tehát vonnunk a következtetést, hogy a munkás képességeinek nagyobb mértékű érvényrejutása, a helyes munkafelosztással és a mérnök alkotótehetségével karöltve, igenis alkalmas lehet a termőföld tökéletének nagyobb kihasználására, alkalmas lehet a munkás, a gyáros és a gazda anyagi jólétének fokozására.

De ha a gépek szerepe ilyenformán mind a három érdekelt félre előnyt jelent, akkor miért nem szüntetjük meg teljesen a kézi- és fogatoserő munkáját és miért nem végeztetünk el minden gazdasági teendőt géppel, mikor a találmányos emberi elme sokszorta nehezebb problémákat is megoldott már, mint a milyenek a mezőgazdasági gépészet körében felszínre kerülnek?

Jóllehet, e kérdésre általános és rövid feleletet adni nehéz, mert a jelenségnek többek között igen mélyreható szociális és közgazdasági okai is vannak, de talán nem lesz érdektelen dolog a kérdést egyik oldalról megvizsgálnunk: hogy a mezőgazdasági munkák géppel eszközözendő elvégzésének milyen *technikai természetű* akadályai vannak?

A felületes megfigyelő, ki előtt a gépek működését létrehozó mechanikai és fizikai alaptörvények szerepe és fontossága nem eléggé világos és ki éppen ezért a különböző hivatású készülékek tevékenységében a rokonvonást, az összetartozóságot nem fedezi fel, az ilyen szemlélő előtt érthetetlen lesz, hogy míg a gép a fonás és szövés finom, bonyolult műveleteit, vagy nagy számok összeadását, szorzását és osztását szinte csodálatos ügyességgel, »értelmességgel« elvégzi, addig a burgonyavetés, vagy répakiszedés egyszerű és durva dolga még manapság is emberkéz munkája.

Pedig a magyarázat igen egyszerű.

Valamennyi gép, még ha legbonyolultabb munkát végzi is, mindig *periodikusan* mozog, tehát mozgó alkotórészei előbb vagy utóbb kiinduló helyzetükbe mindig visszatérnek. A gép ezért csak olyan feladatot tud jól teljesíteni, melynél

mindig meghatározott sorrendben ismétlődő mozgások fordulnak elő, vagy melynél a szereplő tényezők mértani formákkal jellemezhetők és e formák bizonyos *törvényszerűség* szerint változnak. Mert a gépben nincs értelem, gondolkodó agyvelő és öntudat, mely a munkaközben esetleg fellépő szabálytalanságokhoz, rendszertelenségekhez a dolgozó géprészek működését hozzáidomítani tudná.

Ezt az elvet szépen megvilágíthatjuk néhány példán. A fonás és szövés technikája azért fejlődhetett magas fokra, mert a fonásnál, szövésnél, horgolásnál és kötésnél csak oly mozgások fordulnak elő, melyek bizonyos időközökben, mindig szabályosan, rendre megisméltődnek. A vetőgép, az aratógép, a cséplőgép és a terménytisztítógépek munkája is igen eredményes, mert a megmunkálandó anyag: az elvetendő mag, a levágandó gabona, a cséplésre hordott termés egyenletes, homogén anyag, mert a megtisztítandó terményben a különböző alkotórészek egyenletesen elosztott állapotban vannak.

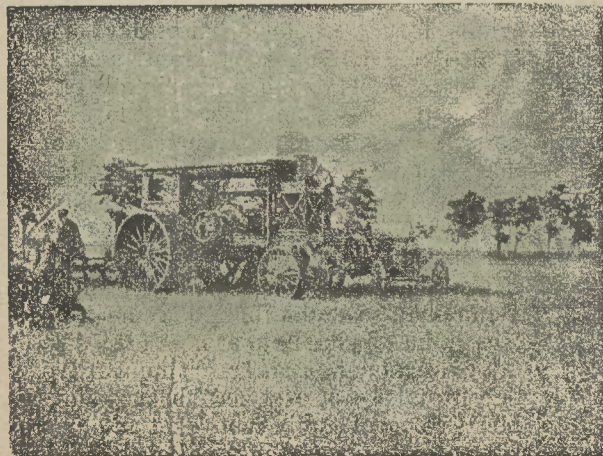
Azonban előfordulnak a gazdasági munkák között olyanok is, melyeknek természetem nem felel meg a sikeres gépmunka eme feltételeinek. Ilyen feladat többek között a répakiszedés, a burgonyavetés és kiszedés művelete is.

Répakiszédőgépek előállításán már régóta dolgoznak, mert a mezőgazdasági munkabérek olyan rohamosan emelkedtek, hogy a répatermesztés jövedelmezősége részben emiatt nem egy helyen kétségessé vált. A tervezők és feltalálók a répa kiszédését mindjárt össze akarták kötni a tisztítással és fejezéssel, hogy egy és ugyanazon gép egyidejűleg mind a három műveletet elvégezze.

A különböző típusoknak és rendszereknek egész légióját készítették és a lehető legkülönbözőbb elvek alapján, többé-kevésbé szellemes ötletek felhasználásával készítik még most is. Nagy összegeket áldoznak erre a célra. A szabadalmi hivatalokhoz állandóan nagy tömegben küldött bejelentések meggyőzően bizonyítják, hogy mennyi különböző fegyverrel ostromolják a természetnek ezt az eddig bevehetetlen erődjét. De hiába, a természet törvényeit kijátszani és megkerülni nem lehet, mert azokat nem emberkéz teremtette.

Lehetetlenség lesz valaha olyan gépet készítenünk, mely a különböző nagyságu, egymástól mindig más és más távolságra álló répagyökereket a földből *egy-től-egyig* sértetlenül kiemelje, mely a végtelen sokféle alaku gyökereket a földről *tökéletesen* megtisztítsa s a leveleket *hibátlanul* levágja. Éppen így sohasem fognak olyan gépet előállítani tudni, mely a különböző nagyságu és alaku burgonyagumokat *egyenlő számban, fennakadás nélkül* tudná a fészkekbe vetni, vagy mely a föld alatt szabálytalanul, különböző mélységben rejtőző kisebb nagyobb gumókat *hiánytalanul* kiemelhetné és összegyűjthetné. Nem lehet egyik feladatot sem tökéletesen megoldanunk, mert a feldolgozandó termény nem egynemű, homogénanyag és különbözőségükben, változatosságukban törvényszerűség vagy szabályszerűség nem mutatkozik. Ezért minden erőfeszítés mellett is a répa- és burgonyakiszedés munkáját legjobban az egyszerű, primitív, olcsó répakiemelő és burgonyakiszántóképek végzik el.

Az északamerikai Egyesült-Államok Coloradó államában egy tizenegy nagy cukorgyár birtokában levő vállalat még 1912 ben 10.000 dollár (50.000 korona) díjat tűzött ki annak részére, ki egy *tényleg használható* cukorrépakiszédő, tisztító és fejezőgépet tud forgalomba

CASE GŐZ- ÉS BENZIN-SZÁNTÓGÉPEK

GAZDASÁGOS és MEGBIZHATÓ
üzemükkel mindenütt kitűntek. **A jelenlegi munkás- és iga-hiány** közepette **rendkívüli szolgálatot** tesznek a gazdának. **Azonnal szállíthatók** a régi normális árban.

BŐVEBET: HAHN ARTHUR és TARSAI, BUDAPEST, VIII., Üllői-ut 52/B.

hozni. A feltételek kimondják, hogy a különböző sortávolságokra beállítható gépnek teljesen hibátlanul kell működni, továbbá minden időben és talajon, az időjárás szeszélyeitől függetlenül, munkaképesnek kell lennie. Csak oly gépeket vesznek figyelembe, melyek könnyen kezelhetők, vontathatók és javíthatók, tartósak és nem kerülnek többé 300, illetőleg 500 dollárnál (ez utóbbi ár motorhajtás esetére vonatkozik). A pályázat határidejéül 1915 márczius 1-ét tűzték ki.

A nagy amerikai vállalat eme hatalmas jutalomdíja mindennél jobban bizonyítja, mennyire szükséges volna ilyen gép, de egyúttal el is árulja, hogy mindeztől el kell tölteni azt. Az itt elmondottak alapján pedig igen valószínű, hogy tökéletes répakiszedő, fejező és tisztítógépünk mindaddig nem lesz, a míg növénytermesztőinknek sikerülni nem fog e növényt teljesen egyforma nagyságban és alakban, teljesen szabályos sorokban és távolságban termesztetni.

De természetesen nem kell azt gondolnunk, hogy a répa vagy burgonya kiszedését mindig kézzel kell majd végeznünk. A burgonyavetés és a répakiszedés mindig több teendőből áll s ezek között vannak olyanok, a melyeket jól elvégezhetünk géppel is. A burgonyafészkek ásására, az elvetett burgonya betakarására, a burgonya vagy répa kiszántására, kiemelésére már is jól és kifogástalanul működő gépeink vannak, mert e részleges munkálatok természetete a gép alkalmazását megengedi. Azonban olyan gépek, melyek valamennyi teendőt egyesítve végeznének el, tartósan forgalomba nem kerülhetnek, vagy tökéletlen munkájuk, vagy bonyolult szerkezetük, nehézségük és romlékonyságuk miatt. Ilyen gépek használata csak ott lehet helyénvaló, hol rendkívüli körülmények, pl. a munkásérő teljes hiánya miatt a pontos, kifogástalan munkáról le kell mondanunk, vagy a készülék gyengéitől el kell tekintenünk.

Az itt elmondottak talán némi tájékoztatást nyújthatnak arra, hogy a mezőgazda foglalkozási terének melyik részében várhatja biztos reményrel a gépipar fejlődésének rá nézve áldást hozó hasznát. *Vladár Endre.*

Levél Californiából.

(Gyümölcsösök a szikes talajokon. Babtermelés Stockton vidékén.)

Irta: *Igali Szvetozár.*

Oakland Cal, 1914 december 14.

Az egész világ botanikus és mezőgazdaság szakértői csodálkoznak, sőt kételyöknek fognak kifejezést adni, ha meghallják, hogy az Egyesült-Államok mezőgazdasági osztályának kísérleti állomása micsoda vívmányszámba menő kísérlettel tett sikeres próbát suttermegyei kísérleti állomásán. A világ ennek fogja köszönni, hogy megfelelő éghajlati viszonyok mellett, a szikes talajokon a jövőben itt is, — meg miután a kísérletek másfelé is fognak sikerülni — ezer, meg százezer holdnyi területet, melyek eddig, mint a sivar Karst vidéke — improduktívnek voltak gondolva — gyümölcsösökké lesznek varázsolva. Ezen államban, és főleg a szomszédos Nevadában, a Wester Pacific vonatán érkezők félnapokig oly tájékon utaznak, mely derleptek látszik, míg a szem ellát. Itt-ott látja vegetálni rajta a »sage brush« (Chrysothamnus) és »greasewood« (Sarcobatus) nevű éhségtanyát jelző bokrozatokot, de sok helyt még ezek se tarkítják, — még csak egy fűszál sem — a semmiség rengeteg birodalmát. Sajnálom, hogy a fentjelzett bokrozat magyar neveivel nem szolgálhatok, mert Európában nem láttam azokat sehol. Hogy miféle familiához tartoznak, azt a kíváncsi a latin nevek után odahaza talán kitalálhatja? Érdekes, a kísérleti állomás, hogy jutott hozzá, hogy a szikes talajokat, miként kell gyümölcsösökké átváltoztatni? Chinának nyugati részéből a kísérleti állomás odaküldött szakértői két gyümölcsfaspeciest küldtek. Egy ott termelt barack magoncot (Anagydalus davidiana-t) s egy cseresznyemagoncot (Primus pseudocerasus-t). Nagy csodálkozásukra, ott szikes talajon lelték s igen szép fejlődést mutattak. Az Egyesült-Államok mezőgazdasági (pomológiai) szakértői bejárták az egész kontinenst, hogy az új jövevényeknek megfelelő éghajlatot és talajt megjelöljék — s megtalálták azt Californiában, Suttermegyében. Talán a véletlen játéknak köszönhető, hogy éppen oly helyre ültették itt, mely végig szikes s a farmernép által sem-

mibevert terület volt, a legrégebb telepesek nézete szerint.

De lehet, készakarva ültették oda, tekintve, hogy Ázsiában is szikes talajon diszlettek.

S a csodák csodája érvényre jutott. Éppen e területen hozták a magoncok az idén a »megvetett« területen a szép termést. Semmi kétség sem létezhetik! A fák oltógalyai másfelé is lesznek olthatók, szemzésre való anyag is jut majd bőségesen s mi sem természetesebb, minthogy a nyugat e vidéke csakhamar át lesz nemesítve az »alkali« (szik) ezen jeles ellentállójával. A gyümölcsváltozat sutteri példái még azzal is jók, hogy a szárazságot türik kitűnő kondícióban. Ily formán ezek számára az irrigáció, ezen álam nélkülözhetlen szüksége, számba sem jön a jövőben. Az eddigi kísérletek csak a magvas gyümölcsökre terjedtek ki, minő a barack, cseresznye s szilvafélék, de a jövő évben kiterjesztik azokat a citrusfélékre is. Ha e téren is siker koronázza a kísérleteket, abban az esetben bátran állíthatom, hogy Californiában nem lesz többé egy arasznyi szikföld, melyen jövedelmező gyümölcs ne termeltetnék. A farmerek most egymást licitálják tul, hogy a kísérleti állomásról magoncokat kérjenek s azokat szemzés s oltás céljából kultiválják. Semmi kétség sincs tehát, hogy ugye az a vidék, mint a tengeren túli világ maholnap képes lesz gyümölcstermelését megkétszerezni. Gyümölcstermelő honfitársaimnak ez legalább is örömdetes ujesztendei hirmondó!

*

Innen kelet felé vagy 80 mérföldnyire esik Stockton városa. Annak környéke viszi az ideai californiai babtermésnek pályadíját. Hivatalos adatok szerint a San-Joaquim folyó deltavidéke nem kevesebb, mint 440 000 zsák babot termelt; a zsák súlyát 80 fontba szokták erre számítani. E termés a szerencsés gazdának 1,320.000 £ jövedelmet hozott, a mennyiben zsákját 3 £-ért adták el. Jövő heti cikkemben részletesen írom meg ezen ország babtermelési viszonyait, most csak a stocktonvidéki rekordtermésről szólok.

Az egész állam ideit rekordtermést a hivatalos kimutatás 1,180.000 zsákra teszi, a mely 3,350.000 £ pénzürtéknek felel meg. A delatföld babterülete az idén 22.000 aker volt, vagy 3000 akerrel több, mint rendszeren. Holdanként pedig 18—20 zsák babot termeltek rajta. E hüvelyes közelebbi termelése iránt érdeklődők olvassák e lapok közelebbi számát, ott lesz róla szó.*

A gazdasági térképről.

Irta: *Tima Lajos.*

II.

Mivel a kataszteri térképek gazdasági jelentőségéről tárgyalok, azért meg kell említenem ezeknek a már említettekén kívül egy másik — szintén gazdasági irányu — alkalmazhatóságát.

Talajterképpel ugyanis kevés gazdaságban találkozunk, sokkal több helyen hiányzik ez, mint a gazdasági birtoktérkép. Pedig igen sok előnye van ennek is. Nézzük elsősorban azt, hogy miért szükséges egy gazdaságban a talajtérkép, mi célja lehet ennek?

A talaj megismerése nagyon fontos dolog. Ismerni kell a feltalaj magasságát, összetételét, homok és leiszapolható rész mennyiségét (mert ebből következtetést vonhatunk a talaj kötöttségére) mérsz, humusztartalmát, az altalaj rétegzettségét, a rétegek vastagságát, azok összetételét.

A talajtérképek készítése által mindezen fontos adatok birtokába jutunk, miből is átlátható azok jelentősége.

Az ilyen térképek készítése hazánkban új keletű. A földtani intézet működésének kezdete a 60-as évek végére esik. Ebben az időben kezdte meg az említett intézet az u. n. földtani térképek szerkesztését, melyek azonban nem azonosak a talajtérképekkel, mert ezek olyan térképek, melyeken topográfiai alapon különféle színekkel vannak feltüntetve mindama kőzetek és földtani képződmények, melyek a térkép által ábrázolt területen a felületen láthatók. A földtani térké-

*) Sietünk a t. olvasóinknak szives tudomására adni, hogy a Californiai levelek ezentúl a téli évadban hetenként meg fognak jelenni. Most már Igali honfitársunk érdekes sorait olvassák már a következő levél is beérkezett a szerkesztőségbe.

S-erk.

pek a talajt (a legfelül levő takarót) tekintetbe nem veszik.

Azonban az 1891-ik év óta ezen intézet kebelében az u. n. *agronom geológiai* vagyis talajvizsgálati szakosztály alakult meg, melynek feladata a talajviszonyok térképezése és a talajvizsgálat. Célja tehát ezen szakosztálynak már benn van a nevében, vagyis valamely terület rendszeres átkutatása talajvizsgálat szempontjából, tehát éppen ellentétben áll a földtani térképek céljával, mert míg ezek csak a felületet kutatják át a talaj tekintetbevétele nélkül, addig az agronom geológiai felvételek éppen a talajt, annak minőségét, szerkezetét, ásványtani összetételét vizsgálják és tekintettel ezekre térképezik is az i lető területet. Az említett szakosztály most rendszeresen dolgozik az ország talajtérképezésén, talajvizsgálatain, mindeztől azonban kevés ilyen térkép jelent meg.

Ismerve az agronom geológiai felvételek célját, nézzük továbbá azt, hogy milyen esetben tesznek ezek jó szolgálatot. Nevezett feltételek mindig valamely nagyobb terület talajviszonyairól nyújtanak tájékoztatást s annyira kisebbített arányokban tüntetik fel az illető területet, hogy csak a talajokban mutatkozó *nagyobb* különbségek vehetők figyelembe, a mennyiben az ilyen térképeknél a méretarány legfeljebb 1 : 25.000, legtöbbször jóval kisebb. Ilyen méretarány mellett pedig változékony összetételű és kisebb kiterjedésű terület pontosan nem ábrázolható, tehát nem volna jogos és indokolt dolog, hogy ilyen térképek mellett, egyáltalában ne készítsünk gazdaságunkról, tehát egy *kisebb* kiterjedésű területről egy kb. a gazdaság birtoktérképének megfelelő méretarányban (tehát az agronom geológiai felvételek méretarányánál jóval nagyobbban) a célunknak teljesen megfelelő talajtérképet. Ezt azért czélszerű megtennünk, mert egy gazdaság talajtérképén a talaj összetételében mutatkozó *kisebb* eltéréseket, a többletől elütő kisebb kiterjedésű talajneveket is fel kell tüntetni, a mi pedig csak akkor lehetséges, ha a méretarány legalább 1 : 5000, ha azonban a talaj összetétele változóbb, czélszerű 1 : 2500, esetleg 1 : 1000 méretarányt használni.

Végeredményképpen tehát azt mondhatom, hogy ha pontos talajtérképpel akarunk rendelkezni, akkor czélszerűbb az agronom geológiai térképek helyett — mint Cserhádi is ajánlja — a gazdaság birtoktérképének felhasználása, vagy az előbbieken mondottak alapján, erre is alkalmas a gazdasági birtoktérkép jellegével bíró kat. térkép.

Ennek átalakítása talajtérképpé, korántsem ütközik akkora nehézségbe, mint azt sokan gondolnák. Egy gazd. birtoktérkép jellegével bíró kat. térkép átalakítása csak annyi munkával jár, mint a Cserhádi által ajánlott birtoktérkép átalakítása. E munkálatok folyamán figyelembe kell vennünk, hogy egy jó gazd. talajtérképnek fel kell tüntetni a feltalajt jellemző alakulásokat, melynek hü képe akkor fog jelentkezni, ha az egyenlő magasságban levő pontokat vonallal összekötjük, a mi vízszintes rétegvonalak által történik, t. i. minden egy méternyi emelkedést egy vízszintes rétegvonallal jelölünk. A mi a művelési ágakat illeti (mint pl. szántóföld, kaszáló, legelő stb.) ez ugy is fel van tüntetve a kataszteri, illetve most már gazd. birtoktérképen, ezzel bajlódni nem kell.

Következik a feltalaj összetételének jelzése, nevezetesen az, hogy abban a homok, vályog, agyag stb. talajok milyen mennyiségben fordulnak elő. Ezeknek jelzése különféle színekkel történhetik. Legczélszerűbb az volna, ha az összes talajtérképeken az egyféle talajnevek ugyanazon színnel lennének jelölve, mert így meg volna könnyítve a különböző talajtérképek összehasonlítása, mivel azonban e tekintetben általános megállapodások nincsenek, azért legczélszerűbb *szinmagyarazatot* készíteni, mely czélszerű már csak azért is, mert melléje mindjárt oda jegyeshetjük az egyes talajnevek mechanikai elemzésének eredményét is.

Ennyi munkát kíván a *feltalaj* ábrázolása. Szükséges azonban az *altalaj* ismerete is, a mennyiben sohasem ítélnék meg a talajt helyesen, ha annak altalaját nem ismerjük. Az altalaj vizsgálatához a lassu munkát végző ásó helyett, talajfurót czélszerűbb használni. Ez esetben a rétegzettség viszonyokat az előbbtől eltérően *átmetszeti térképeken* kell ábrázolni, melynek készítése jár a legtöbb munkával, de

ÁLLATTENYÉSZTÉSI ÉS TEJGAZDASÁGI LAPOK

A „GAZDASÁGI LAPOK”
INGYEN MELLÉKLETE.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VIII., József-utca 15. sz.

A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőséghez, az előfizetési és hirdetési pénzek a kiadóhivatalhoz czimzendők.

Kéziratokat a szerkesztőség nem ad vissza.

Előfizetési ár a „Gazdasági Lapok” nélkül:

Egész évre 10 kor.
Fél „ 5 „

Az e lapokban foglalt minden cikkért az utánnomás joga fentartva.

TELEFON: József 40—66.

TARTALOM.

	Lap
A tej baktériummentesítésének módja. — Hirschfeld József ...	13
Dr. Kosutány Tamás	13
Könyvismertetés	14
Kérdések és feleletek	14
Kérdések: Mily rendszerű kaptárt szorozzok be?	
Dr. Fr.	
Feleletek: Indiai futókacsa tenyésztése. Kövy József.	
— Mal kukoricaárak mellett érdemes-e sortést hiz-	
lalni? 1. — Cs. 2. K. L.	
Kisebbszakközlemények	14
Hírek	15

A tej baktériummentesítésének módja.

Irta: Hirschfeld József.

A tej, mivel igen sokféle ártalmat rejthet magában s a legtöbb esetben olyan alakban, hogy az ember az ilyen, egészségére káros tejet érzékszerveivel nem is igen tudja az egészségtől megkülönböztetni, fogyasztása igen könnyen okoz megbetegedéseket, sokszor pedig igen veszélyes betegségeket éppen azok által a mikroorganizmusok, baktériumok által, melytől a tejet megszabadítani, melyeket a tejben előltni, illetve ártalmatlanná tenni, hogy milyen módokon s eljárásokkal lehet, alább röviden ismertetni fogjuk.

És pedig: alkalmazzák e célra a sterilizálást, a pasteurizációt, keverik a tejet különféle fertőtlenítő szerekkel, sterilizálják ozonnal, villamossággal és ultrabolya fénysugarakkal, sőt karbonizálják is. Ujabbban azonban éppen azért, mert a fenti eljárások a teje vonatkozólag többé-kevésbé rossz hatással vannak — emészthetőségét csökkentik — mindinkább nagyobb és nagyobb gondot fordítanak a tejtermelő állatok egészségére és az ugynevezett aszeptikus fejésre s ezáltal igyekeznek lehetőleg baktériummentes, egészséges tejet nyerni.

A tejet baktériummentessé lehet tenni elsősorban a sterilizálással, mely alatt a tejnek 100° C.-on felüli hevítését értjük; erre külön készüléket használnak. A kísérletek bebizonyították, hogy sterilizálás után a tejben levő összes patogén baktériumok elpusztulnak, sőt a nem patogéneknek egy nagy része is, de viszont van egy néhány baktérium, mint pl. a széna- és burgonyabaktériumok csoportjába tartozók, melyek előlése még magasabb hő szükséges. Vagyis mint látjuk, a tejnek teljesen csiramentessé tételéhez igen magas hőre van szükség, ez alatt azonban a tej igen lényeges kémiai elváltozásokat szenved, miknek következtében emészthetősége nagyban alászáll, a táplálásra többé-kevésbé alkalmatlanná válik, sőt az egészségre káros is lehet.

Az albuminok ugyanis megolvadnak, mi által oldhatatlanokká lesznek; a kazein egy része kicsapódik, más része pedig könnyen megolvad. Az oldható mézszók oldhatatlanokká lesznek, a tejcukor átalakul karamellé, a zsirgolyócskák pedig vajcseppekké és a szerves foszfor-savvegyületek szervetlenekké. A lecithin is elbomlik s a tejben kénhidrogén fejlődik. A tej főttszagu- és ízűvé lesz s többé-kevésbé megbarnul. Nagy hátránya még a sterilizálásnak az is, hogy a fermentek és az enzímák a tejben elpusztulnak, a mi igen nagy mértékben befolyásolja a tej tápláló értékét és használhatóságát.

Ezen kémiai elváltozások közben a tejnek emészthetősége természetesen nagy mértékben csökken s gyermekek, kis állatok táplálására többé nem is használható, mert hisz az ilyen tejjel tápláltak nem fejlődnek s igen könnyen megbetegsznek. Ha pedig mindehhez még azt is hozzávesszük, hogy ezen eljárás még sem vezet a tejnek tökéletes csiramentesítésére, — föltétlenül más eljárásokat kell a sterilizálás elébe helyeznünk.

Ez pedig a pasteurizáció, vagyis a tejnek 100° C.-on aluli felmelegítése, mi történhetik alacsony 65° C. hőmérséklet és magas 80—85° C. hőmérséklet mellett. A 65° C. mellett azonban a pas-

teurizáció hosszabb ideig 10—12 percig kell hogy tartson, míg magas hőmérséklet mellett csak néhány percig tart.

A pasteurizáció következtében a tejben előforduló patogén baktériumok, valamint a tejsavbaktériumok is elpusztulnak, de életben maradnak a rothadást okozó sporás baktériumok s bizonyos más ártalmatlan baktériumok is. Az életben maradt és rothadást okozó baktériumok pedig a pasteurizált tejben, ha czélszerűtlenül tartjuk el, rothadást indítanak s ilyenkor a tej megolvadása nem áll be.

A tej kémiai összetételét pedig a pasteurizáció csak alig változtatja meg, nem mint a sterilizálás, különösen, ha alacsony hőfok mellett történt a művelet. Az oldható fehérjék ugyanis a pasteurizáció alkalmával csak igen kis mértékben lesznek oldhatatlanokká. A tejnek baktericid hatása is még az ilyen tejnél igen jelentékeny, sőt az enzímák is csak magasabb hőfok mellett pusztulnak el s így kedvező hatásuk a pasteurizált tejnél érvényesül. A tejnek különösen csecsemők táplálása szempontjából oly igen fontos lecithintartalma is a pasteurizáció alatt csak kis mértékben csökken, a tej ize sem változik meg s az ilyen tejet szívesen fogyasztják. Mindezekért a pasteurizált tej emészthetőség tekintetében — lehet mondani — a nyerstejjel vetekedik s mindamelllett élő, kórokozó baktériumot nem tartalmaz. Mindezen előnyök miatt a pasteurizáció, különösen ha az alacsony hőmérséklet mellett történt, lehet mondani, minden más ilyen eljárásnál jobb, inkább ajánlható.

A pasteurizálás egyedül még sem elég, ha kifogástalan állapotban akarjuk a tejet előállítani. Ugyanis a pasteurizált tejben még sok baktérium van. Ha az ilyen tejet aztán szobahőmérsékleten tartjuk, e baktériumok gyors fejlődésnek és szaporodásnak indulnak annál is inkább, mivel az elszaporodásukat rendes körülmények között gátló, megakadályozó tejsavbaktériumok a pasteurizáció folytán elpusztultak. Így előállhat azon körülmény is a pasteurizált tej gondatlan, czélszerűtlen eltartása következtében, hogy több baktériumot fog tartalmazni, mint a nyers tej. Sőt mivel a peptonizáló baktériumok még igen nagy mennyiségben toxinokat is termelnek, melyek különösen csecsemőknél elpusztulással végződő hasmenést is okozhatnak; vagy a rothadást okozó baktériumok megrothathatják úgy a tejet, hogy az külsőleg észrevehetőbb, lényegesebb változást szenvedne, az ember egészségére még határozottan káros is lehet.

Eppen ezért, hogy a pasteurizált tejben mindig minél kevesebb baktérium legyen, igen nagy gondot kell fordítani a legszigorubb tisztaságra, s arra, hogy a pasteurizált tejnek készítésére és eltartására használt gépek, készülékek és edények lehetőleg mindig teljesen tiszták és csiramentesek legyenek. És hogy a pasteurizált tejben levő és esetleg belekerülő baktériumok utólagos elszaporodását meggátoljuk, föltétlenül tanácsos 10—12° C. hőmérsékletre mielőbb lehűteni s ilyen hűvös környezetbe eltartani és mindezek dacára czélszerű a pasteurizált tejet 24 órán belül elfogyasztani.

Egyesek a tejnek, hogy nyers állapotban is mentesítsék a baktériumoktól, ajánlják a kezelést formalinnal és pedig 1:10,000 arányban. Ily erősségű oldat azonban a baktériumoknak egy nagy részét, így a gümőkór bacillusát még nem öli meg, de már a fehérjefélek kémiai és élettani tulajdonságait megváltoztatja. A tej ize is átalakul, sőt az ilyen tej az ember egészségére káros is lehet, mert hisz a formalin a fehérjével nem lép szoros kémiai kapcsolatba s a formalinos tejből csaknem az összes formalint ki lehet vonni s így ilyen tej élvezete azonos ugyanolyan higitású formalin fogyasztásával.

Bár igaz, hogy a nyers tej formalinnal kezelve több, (még 8) napig is friss állapotban eltartható, sőt elegendő mennyiségű formalin hozzáadásával még két hétig is friss marad; mégis, mivel a formaidehyd az életfolyamatokra ren-

desen mindig zavarólag hat, a nyálkahártyákat marja, az emésztést befolyásolja, sőt még mivel igen gyakran kisebb mennyiség élvezése is erősebb hányást okoz, a tejnek általa eszközölt baktériummentesítése nem ajánlható.

A formalinos tej helyett aztán a perhydrase tejet ajánlották. E tej előállításánál a hidrogén superoxid az az anyag, melyet a tejhez keverve, azt teljesen sterilé tenné azáltal, hogy vizre és oxigénre bomlik, a mely utóbbi aztán különösen a lehasadás pillanatában, igen erős baktericid hatást fejt ki. Vannak, kik a tejnek teljesen sterilé válását ezáltal kétségbe vonják, ugyszintén azt is, hogy a tej fermentjei, kémiai tulajdonsága, valamint a tej ize ezáltal nem változnék meg; de minden esetre igen nagy hátránya a perhydrase tejnek az, hogy az oxigén és a fény egyidejű behatására valami kellemetlen szagot és ízt vesz fel, még pedig rövid idő alatt.

A tej sterilizálására használják még az ozont, mellyel állítólag a tejben levő összes baktériumokat s így a gümőkór bacillusát is el lehet ölni; sőt a villamosságot is anélkül, hogy a tej emészthetőségére káros hatással volna; végre pedig ugyane célra felhasználják az ultrabolya fénysugarakat is.

Mindezen eljárásoknak azonban még igen sok hátránya van. Elsősorban is alkalmazásuk hosszabb időt vesz igénybe, tekintélyesebb költségbe kerülnek s bizony ha eredményeiket veszítjük, még sok kivánni valót is találunk.

Eppen ezért sokkal tanácsosabb a baktériummentes tej előállításánál oda törekedni, hogy ne a teje kerül baktériumok előlése, megsemmisítése, ártalmatlanná tétele legyen a célunk, hanem igyekezzünk a tejet úgy nyerni, kezelni, hogy abba ilyen mikroorganizmusok egyáltalában bele ne kerülhessenek.

† Dr. KOSUTÁNY TAMÁS

A magyar tudományok gyásza van ismét, alig hantoltuk el Herman Ottót és dr. Rodiczky Jenőt, az európai hírű tudósokat, ismét elköltözött az élők sorából egy nagytudományú férfiú, dr. Kosutány Tamás, az országos kémiai intézet igazgatója, ki kedden hajnalban 67 éves korában jobblétre szenderült.

47 évet töltött a vegyészeti pályán, melyen a magyar névnek dicsőséget, elismerést szerzett világszerte. Mi, gazdák, Kosutányt ugyszólván kisajátítottuk, nemcsak azért tartottuk őt a mezőgazdaság egyik vezéralakjának, mert több mint 33 éven át mint tanár hirdette bölcs tanait a magyarországi gazdasági akadémián, de szakcikkeit s könyveit minden intelligens magyar gazda lelkesültséggel tanulmányozta; hogy is ne, mikor a magyar borok királyáról, a tokai borról és a magyar buzalisztról vegytani adatokkal, megezáfolhatatlan tényekkel bizonyította be ezen termékek felülmulhatlanságát. A magyar lisztért tollharcot is vívott s ellenfelét dicsőségesen legyőzte azon érvekkel, melyhez az anyagot hangyaszorgalommal gyűjtötte évtizedeken át egy vegytani laboratoriumi vizsgálatok alatt, mint a gyakorlati életben.

Lapjainknak hosszú éveken át volt kedvelt munkatársa s fájdalommal gondolunk arra, hogy többé nem ir ragyogó lelkesültséggel megihletett tollával azok hasábjaira.

Pihenjen a néma sir ölében életében pihenést nem ismerő teste; lelke, szelleme pedig hassa át az ifju nemzedéket, hogy méltó utódai legyenek a nagy Kosutálynak!

Életrajzi adatai ezek:

Nyírlugoson (Szabolcsmegye) született 1848. évi márcz. 7-én, a hol atyja Károlyi György gróf gazdatisztje volt. Tanulmányait a szatmári főgimnáziumban végezvén, a keszthelyi országos gazdasági felsőbb tanintézetre ment, melynek sikeres végzése után mint egyéves önkéntes

Budapesten szolgált. Ez idő alatt az egyetemi kémiai laboratóriumban tisztán kémiai tanulmányokkal foglalkozva, 1870 őszén állami ösztöndíjjal a hallei egyetemre ment, hol főleg a kémiát és az agrikulturnémiát tanulmányozta. Azonul teljesen ennek szentelte magát. 1871 őszén a magyarvári felsőbb gazdasági tanintézethez nevezték ki segédtanárnak, itt lett aztán rendkívüli és később rendes tanár. Kosutány élénk irodalmi tevékenységet fejtett ki szakmájában, számos, a szaklapokban és a Budapesti Hirlapban megjelent cikkén és tanulmányán kívül főbb művei: A borászati vegytan alapvonalai. Magyarország jellemzőbb dohányainak kémiai és növényélettani vizsgálata. A trágyázás alapelvei (Cserhádi Sándorral együtt írta). A gazdasági szeszgyártás kézikönyve (Lázár Pállal). Takarmányozást (Cselkó Istvánnal). Magyar exportmalmok 1911. évi termékeinek vizsgálata stb. Külföldön ismételve hosszabb tanulmányutakat tett, melyek eredményéről szóló jelentései a Közgazdasági Értesítőben, Szesztermelők Lapjában s külön füzetek alakjában is megjelentek. Több ízben tartott előadást Budapesten a Természettudományi Társulatban, az Országos Gazdasági Egyesületben, a Szesztermelők Egyesületében. A Magyar Tudományos Akadémia 1894-ben levelező tagjává választotta s ott »Adatok a növényi fehérje képződéséhez« című értekezésével foglalt széket. Német nyelven is számos értekezést írt. 1883 óta szerkesztette Cserhádi Sándorral a Mezőgazdasági Szemle című havi folyóiratot. 1884. év óta vezette a magyarvári gazdasági akadémiaival kapcsolatos mezőgazdasági vegykísérleti állomást és vezetője volt az Akadémia meteorológiai állomásának. — Legutóbb a magyar királyi országos kémiai intézet igazgatója volt. A király néhány évvel ezelőtt udvari tanácsossá nevezte ki.

KÖNYVISMERTETÉS.

A Kodolányi-féle gazdasági zsebnaptár az 1915. évre megjelent. Ezen immár 55-ik évfolyamát élő és a mezőgazdák körében közkedveltségnek örvendő zsebnaptár a jelenlegi éppen nem kedvező viszonyok mellett is a szokásos alakban és izléses csinos kiállításban jelent meg. Kiadóhivatalunk nem kimélt sem költséget sem fáradságot, hogy a t. gazdatársak által megszokott formában jelentesse meg a legrégibb gazdasági zsebnaptárt (mely annak idején még a németek ilyennemű kiadványait is megelőzte), pedig úgy a nyomdai költségek, mint a papír is, óriási módon megrágultak. A szerkesztőség szinte azon fáradozott, hogy az eddigi bő tartalmat még gazdagabbá tegye és hogy a naptár ne csak táblázatok, rovatolt számtartási mintalapok, átszámítási táblák, vásárjegyzék, posta- és táviratjegyzék stb., stb. halmazából álljon, (a mely adatokra különben léptenyomon szüksége van a modern gazdának), hanem egyúttal ismeretterjesztő is legyen a zsebnaptár; és eltekintve az eddigi tanulságos részletektől, most egy »Növényegészségügyi tanácsadó« fejezettel is bővítette a kalendáriumot, melyben dr. Rapaics Rajmund tanár kitűnő gyakorlati tanácsokkal látja el a mezőgazdákat.

A naptár ára mindezek dacára nem változott, maradt a régi 2 K 80 f. (ajánlott küldéssel 3 K 15 f.), megrendelhető a Gazdasági Lapok kiadóhivatalában Budapest, VIII., József-utca 15. sz.

Kérdések és feleletek.

Kérdés. Mily rendszerű kaptárt szereznek be?

Kertemben már régóta van kisebb méhesem, a mely részben régebbi Dzirzon-rendszerű, illetve Dömötör-féle kaptárakkal és szalmakassokkal van ellátva. Ezt most más alapokra óhajtánám helyezni. Kérem tehát szíves fölvilágosításukat, milyen rendszerű kaptárak a legajánlatosabbak? Az »Országos«, a »Boczonádi-Szabó« rendszerű, vagy esetleg másféle? Megjegyzem, hogy magam nem érek rá a méhészetet foglalozni s azt kertészem kezeli, a ki elég értelmes, de már meglehetősen koru ember. A fősúly a megbízható és praktikus szerkezet mellett arra helyezendő, hogy egyszerű és könnyen kezelhető legyen s lehetőleg kevés időt vegyen igénybe. Egy, bár tökéletesebb, de komplikált szerkezetű s nagy figyelmet kívánó kaptárral szemben elő-

nyösebb lehet az, a melyik egyszerűbb ember által is könnyen kezelhető s a mely kevesebb gondozást s kevesebb lekööttséget kíván. Egyúttal kérek a praktikus kezelést ismertető kisebb művet is ajánlani.

Szíves válaszukat előre is igen köszönöm.

D. Fr.

Felelet. Az indiai futókacsa tenyésztése című kérdésre.

Az indiai futókacsa Angliának mintegy 50 év óta ösmert és nagy szaporasága miatt kedvelt kacsája. Nyugat-Indiából származik. Nevét is szorosan vett hazájának — India — s azon kevesének köszöni, hogy ellentétben a többi kacsafajta nehézkes járásával: *szárazföldön könnyen és biztosan jár*. Testtartása erősen emlékeztet a pinguin meredek állására. Az európai kontinensre mintegy 15—20 éve került. Így p. o. a németek csak 1896-ban tettek vele kísérletet és ugylátszik, az eredmény igen kedvező volt, mert ma már a Németbirodalom baromfitenyésztői is nagyban tenyésztek. Hazánkban legfeljebb 8—10 éve tesznek róla, először említést s kezdik egyes vállalkozóbb tenyésztőink tenyészteni.

Német források elsőrendű gazdasági kacsának minősítik, mely főként tojás termelésében mul felül minden más kacsafajtát. Korai keltetésű futókacsák már ugyanazon év október, november havában tojnak s ha csak nem abnormálisan nagy a tél, tojik kisebb-nagyobb megszakításokkal a rákövetkező év nyarának derekáig is. Ha normálisan meleg őlban tartják, szabad kifutó és víz áll rendelkezésére s megfelelő tojásképzőtakarmányokat kap, jobb egyedei 170—200 tojást is tojnak, de az átlaghozam sem marad nagyon az évi 150 drb tojás mögött. Beszéltem azonban egyptár magyar tenyésztővel, a kik az évi tojáshozamot 80—100 drb-ra teszik, a mi még mindig figyelemreméltó eredmény kacsánál. Testnagyságához viszonyítva tojásai nagyok; súlyuk 65—80 gr. között ingadozik. Tojásainak színe sárgásfehér és sötétebbzöld között váltakozik. Szűk udvaron, kevesebb kedvező elhelyezés és életfeltételek mellett természetesen megcsapban bő tojáshozama.

Víz iránti igénye a ludéval egyenlő. Szereti a vizet, de fürdés után órákhosszat is szárazon tartózkodik, a mikor — ha módja van benne — sok zöldet (fűféléket, herét stb.) elfogyaszt. Ezen tulajdonságára alapítva, ajánlják oly helyekre, a hol természetes vizek nincsenek. Eltávolított, edzett kacsafaj, mely a középeurópai klímát jól bírja s így hazánkban is kedvezőek rá nézve az éghajlati viszonyok. Gyorsan fejlődnek: 10—12 hetes korukban 1⁵/₂—2 kg.-t nyomnak, a mi majdnem teljes kifejlődésüket is jelenti. A kifejlett gácsér 2¹/₂, a tojó 1³/₄ kg.-ot nyom. Fokozatosan — tenyészkiválasztással — ez a testsúly fokozható, de mindig a tojástermés rovására. Husa izletes, porhanyó, csontozata finom. Hízalásra azonban nem alkalmas, mert keveset és lassan gyarapszik testsúlya. Mint kotlós — keltetésre — figyelembe nem jöhet. Hazai viszonyaink között hármass szerepe lehet.

1. Használhatjuk, mint piaci tojástermelőt,
2. korai kacsá (primeur) előállításra — s végül
3. a nálunk teljesen meghonosodott pekingi kacsá tojástermelésének megjavítására.

Ez utóbbi eset természetesen csak a gazdasági kacsatenyésztésben jöhet szóba. Az indiai futókacsa hosszas, keskenyalakú, tartása a függélyeshez közeledő, élénk könnyed mozgású. Lábszárcsontjai hosszúak és erősen hátul elhelyezettek a lábai. Feje hosszú, keskeny, fejboltja gyengén ívelt. Fiatal kacsá csőre sárga, később zöldesen foltozott, majd előregedett állatnál teljesen zöld. Nyaka vékony, nyulánk, gyengén ívelt. Melle telt, kissé előreálló, háta majdnem teljesen egyenes vonalú lejtő. Farka csucsban végződik s nyugodt helyzetben egy kevéssé felfelé ívelt, míg uszásközben a hátvonal egyenes folytatása. Szárnyai magasan tűzöttek. Lábszíne sárga. Több színben tenyésztek, melyekből legáltalánosabb az özsziñű és a fehér. De gyakori szín a barna (hasonló a roueni kacsához). Ritkább a fekete.

Kövy József.

Felelet. Mai kukoriczaárak mellett érdemes-e sertést hizlalni? című kérdésre.

Azt, hogy érdemes-e a mai kukoriczaárak mellett sertéseket hizlalni, könnyen ki lehet számítani, csupán azt kell tudnunk, hogy 1 q tengeri 20—23 kg. sulyszaporulatot eredményez hizlalásra alkalmas mangalicza sertésnél. Há ismerjük most már a kihízott sertés árát, egé-

szen pontosan kiszámíthatjuk előre, hogy minő haszon vagy veszteséggel fog járni a hizlalás. Nem érdemes hizóba állítani olyan sertéseket, a melyek páronként legalább 120 kg. súlyt el nem értek; még kevesebbé érdemes kivénült, előregedett sertések hizlalásával foglalkozni.

— esy.

2. Természetesen érdemes, de csak ott, a hol a hizott sertést eleven súlyu kilogrammonként — a ma érvényben levő — 160—170 filléres áron lehet értékesíteni.

Ugyvélem, hogy kérdéstevő vidéken és kisebb, pl. 6—8 vagy 10 drb-bal akar hizlalásba fogni, ha így volna, egyáltalán nem ajánlom, mert nem tudja a kész anyagát megfelelő árban értékesíteni, még akkor sem ám, ha e téren nem kezdő, hanem ha kész szakember is, mert a vidéki hentes, vagy hentesek hogysen otthon teljes árt fizessenek, készebbek hizlaldából hozatni meg az ölösziükségletüket, nem törődve azzal, hogy a rendes áron felül 5—6 fillérrel többbe kerül is az, de ezzel mintegy azt akarják szimbolizálni, hogy ott mégis olcsóbban kapnak. Otthon, ha vesznek is, de akkor csak potom áron vesznek. S tudják is miért, mert ha Páltól jobb árban vennének, bizonyosan Péter is többet követelne. Így azután mégis mindenkitől ők vesznek meg.

Kicsinyben és vidéken mint egy berendezett és fogyasztással is bíró szállásban. Mert a hizlalandó anyag, ha még oly jó legyen is az, nem lesz ám mind teljesen érett disznóvá hizlalható, hanem még az ilyenből is 6—8% válik (mégpedig különböző időkben) kiveréssé. Ezek pedig még fogyasztási központban is csak veszteséggel értékesíthetők, mégis azzal a különbséggel, hogy korántsem olyan nagyval, mint egy elszigetelt helyen. Különbséget okoz a kicsinybeni hizlalásnál az etető egyén fizetése is, mert egy berendezett nagy szállásban 300 drb sertést etet és gondoz egy egyén, ha az aztán havi 100—120 korona fizetést kapjon is, még sem kerül 1 drb sertés napi etetése és gondozása 1¹/₃ fillérről többbe, vidéken és kicsinybeni hizlalásnál ez teljesen lehetetlen.

Daráltatás, malomba fuvarozás stb. szintén költségesebbek otthon, mint egy berendezett hizlálótelepen.

Azt hiszem, hogy kérdésttevő tisztában van a takarmányozással, a feletett takarmány után származható sulyszaporulattal — mert erre nem terjed ki kérdése, tehát feleslegesnek tartom, — annak mikéntjét és esélyeit felsorolni. K. L.

Kisebb szakközlemények.

A konzervek. Jó konzerv — rossz konzerv. A háboruban roppant jelentőségű a hadsereg élelmezése. A konzervekkel igen megkönnyítették a hadsereg élelmezését. Az állattenyésztő gazdát elsősorban a huskonzerv érdekelheti. A gazdaságból kikerülő, vágóhidra kész állat a vásárra jut. Majd a vágóhidon a szarvasmarhát a szokásos módon feldolgozzák. A feldolgozott húst előbb a hűtőbe rakják s azután a konzervgyárba szállítják, de szállíthatják a hűtőelkerülésével, egyenesen a konzervgyárba. A konzervgyárban a hussal felette tisztán bannak. Elsősorban vízmedenczébe teszik a húst, a szennyet róla letakarítják, azután a húst, a mint mondani szokás, kicsontozzák, a csont nélküli húst sós vízben megfőzik. A csontokból erős levest főznek. A húst pedig forró vizet tartalmazó üstbe rakják. Mivel a hus forró vízbe jut, nem lugsodik ki s igen jó ízű. A húst a rézűstbe nem dobják bele, hanem összekapcsolt serpenyőkön a forró vízbe merítik, majd daruval a serpenyőket kiemelik. A megfőtt húst nagy asztalra terítik, munkásnők apróra vágják és bádogdobozokba belenyomják, a támadt hézagokat az említett sűrű, erős csontbouillonnal töltik ki. A bádogdobozokat nem ónozzák be, hanem erre alkalmas gépekkel mechanikusan elzárják, majd a dobozok állványokra rakva autoklavba kerülnek. Az autoklav nagy vas-üst, tele forró vízzel. A vizgőzbe behelyezik a dobozokat, majd légmentesen elzárják az autoklavot, végre erősen hevítik, hogy a doboz tartalma baktériumoktól mentessé váljék. A dobozokat lehűtik s ládákba csomagolva szállítják a csapatok számára. Így jut el szarvasmarhánk katonáink bádogdobozába. Egy doboz konzerv két ember számára egyszeri étkezésre elegendő. Egy faládikába 45 dobozt raknak, mely egy szakasz részére való eleség. Szükség esetében a katonák a konzervet hidegen is fogyaszthatják. Ha főzik a húst, elég, ha az a dobozbéli levesben megmelegszik. Így

jutnak katonáink egyszersmind jó leveshez is. A jó konzerv kellemes szaga, jó ízű, nem nyálkás, gázhólyagokat nem tartalmaz. A romlott konzervdoboz teteje domboru, rászászor locsosan hallható, megfurva belőle gázok távolodnak el. Megecsik, hogy a doboz teteje domboru és még sem romlott a konzerv. A domboruságot ilyenkor az okozza, hogy a fedél rosszul illik a dobozra. A romlott konzerv dobozának fedelén a domboruság egyenletes. Egyebekben a romlott konzervekben baktériumok mutathatók ki.

— a. —
A házinnyulak nyalási és rágási ösztönéről. Bizonyára sok házinnyulenyésztőnek tűnt fel már, hogy egyik-másik nyula szokatlannul vehemensen rágja ketreczének gerendáit, sőt olykor valóságos tönkre is teszi azt s miután örökösen javítani kell a ketrecz belsejét, sokkal több vele a munkánk, mint a mennyi hasznát látunk utána. A rágási ösztönnek igen sok tenyésztő nem tulajdonít nagy fontosságot, legfeljebb a »pusztító fajtát« szidja, gondolván, hogy ezt a hajlamát »öseitől« örökölte. Segíteni a dolgon egyáltalán nem szokunk, legfeljebb csak védekezünk olyképpen, hogy büzös folyadékokkal kenjük be a kikezdett léczeket s ha az sem használ, pléhvel fedjük azt némelyik tenyésztő, azt gondolván, hogy most alaposan túljárt a nyul koma eszén. — De a vérbeli házinnyul tenyésztő egészen másképp fogja fel a helyzetet. Ez nyomban látja, hogy itt nincsen »fogkoptatásról« szó, mert hiszen vannak nyulaink, melyek bár évek óta élnek fogságban, még soha sem rágták tönkre ketreczüket. Itt tehát valami életszükségleti fogyatékoságról lehet szó és miután hasonló esete még nem volt, több irányban kísérleteket tesz. Ad a nyulnak különböző felesleges fagyalyakat és türelmesen vár. A legközelebbi etetésnél már tapasztalni fogja, hogy a nyulak nem rágták darabokra a galyakat, a mi kétségtelen jele volna a rágási szükségnek, hanem a galyak héját szépen lehámozták róla és nagy étvágygal el is fogyasztják. Ugyanekkor eszébe jut a nyulásznak, hogy az állat puha eledelére vagy ivóvizére némi só hintsen, majd takarmány-meszet, melyet a mozsárban lisztfinomságúra tört tojáshej is szolgáltat és a nyulak — beszűntetik a ketrecz rágását. (Hogy a tojáshej egészen finomra törhető legyen, tanácsos azt előzőleg a kályhán jól kiszáritani.) A gyümölcs- és vadfák leveleit és galyait a házinnyulak különben is szeretik, csupán a barack- és mandulafalevél ártalmas, a többi bátran etethetjük.

Ugyanígy a helyzet a nyulak nyalási ösztönénél. Ennek sem tulajdoníthatunk fontosságot, habár jól látjuk, hogy a nyul a sodronyhálózatot vagy pláne a szennyest, levizelt padlót nyalja. Sokan azt hiszik, hogy szomjasak és egyszerűen vizet adnak nekik. Természetesen a nyul hozzászagol és otthagya. Nem kell neki. Mert ennek is az a baja, mint a fentieknek. Az ivóvizére só kell tenni, sőt a puhatakmányt (ilyen például a forró vízzel sűrű péppé kevert kukoricza-dara) is meg kell sózni s egészen bizonyos, hogy utóbb hozzá sem szagol a tisztátalan padlóhoz, vagy a rozsdás sodronyhálóhoz.

Ezek tapasztalati megfigyelések és miután ezzel egy gyakori jelenség hárítható el, mint tanács is megszívlelésre méltó.

Kadosa Zdenkó.

HIREK.

Fogatok váltásdíjának kiutalása. A fogatok és fogatos járművek katonai váltásdíjának késedelmes kiutalása tárgyában az Országos Magyar Gazdasági Egyesület emlékiratot intézett a földmivvelésügyi kormányhoz. Hangoztatja az OMGE emlékirata, hogy a véderő érdekeinek mindenek fölé való helyezése mellett is meg van rá a lehetőség, hogy ez a gazdasági közönségre nehezedő és hazafias áldozatkészséggel viselt teher lehetőleg arányosan és a helyi viszonyok gondos figyelembevételével osztassék meg az egyes gazdálkodók között. Még pedig olyan formán, hogy a folyó évi halasztatlan gazdasági munkálatok zavartalan fogatnatisztításához nélkülözhető igaerő lehetőleg mindenütt a gazdálkodók birtokában hagyassék és hogy talpalattnyi olyan földet se kelljen munkaerő hiányában parlagon hevertetni, a mely a közlelés javára gondos beosztással és előrelátással hasznosítható. E mellett sürgeti az OMGE emlékirata a már lefoglalt fogatok

eddig bérének, illetve váltásdíjának az egész ország területén egyöntetűleg, készpénzben való haladéktalan kiutalását. A tavaszi mezőgazdasági munkák tok ideje rohamosan közeleg, ha a fogatok nélkül maradt gazdák addig pénzhez nem jutnak s elvont igaerejük pótlásáról nem gondoskodhatnak: ennek az ország ideai terméseredményének tetemes csökkenésében helyrehozhatlan kárát látni. Megállapítja az emlékirat, hogy a használati bérösszegek kiutalása tekintetében is nagy aránytalanságok észlelhetők, a baj tulajdonképpen az 1914. évi L. t.-cz. 16. §-ában rejlik, éppen ezért azt csakis ennek a törvényszakasznak illetékes magyarázata szüntetheti meg a támadható súlyos aránytalanságokat.

Marhalevél ellenőrzése. Ghillány Imre báró földmivvelésügyi miniszter ma rendeletet adott ki a törvényhatóságokhoz, a melyben utasítja őket, hogy a katonai célokra megvásárolt állatok marhaleveleit vonják be. Tudomására jutott ugyanis a miniszternek, hogy a katonai célra megvásárolt lovak marhaleveleit sok helyen nem vonták be és így azok ma is a volt birtokosoknak tulajdonában vannak. Minthogy ilyen eljárás mellett nemcsak számos visszaélésre nyílik alkalom, de az államkincstár is károsodik, szigorú intézkedést rendelt el a miniszter, hogy a katonai célokra megvásárolt lovak be nem vont marhalevelei a községi előjáróságok által pótlólag bevonassanak és átvizsgálás és megsemmisítés végett az elsőfokú hatóságoknak beszállítsák.

Az 1914. évi marhavágások Budapesten. A fővárosban az 1914. évben decz. 30-ig 177.078 drb marhát vágtak le s a 31-iki vágás is lehetett annyi, hogy e szám 178.000-re kereshető ki. Mivel az 1913. évben a vágások száma csak 82.682 drb volt, az ideai vágások száma majdnem 100.000 drbkal nagyobbak mutatkozik. A vágások e nagymérvű emelkedése a háború következménye ugyan, de egyáltalán nem jelenti azt, hogy a mészárosok forgalma növekedett volna meg ennyivel. Az 1914. évi vágásokból mintegy 84.000 drb konzervhús-szükségletek fedezésére kellett. Ebből a Weisz Manfréd-cég számára 78.079 drb marhát vágtak, majdnem annyit, mint a mennyi az összes többi mészárosok vágása volt. A mészárosok vágása, ide nem értve a katonai szállítókat, 86.999 drb volt, tehát több, mint 1913-ban, de azért több, mert szerb hushozatal az év második felében nem volt s mert átfutó katonai szállítása több mészárosnak volt. Ebben a 86.999 drbban szerepelnek a községi üzem marhavágásai is, melyek szintén tetemesek.

Sertésenyésztésünk mostani helyzetének érdekes és tartalmas tükré az »Állatkereskedelmi Közlöny«, a mely az Országos Sertéskereskedelmi Egyesület hivatalos lapja gyanánt Ofner Jenő dr. főszerkesztésében és Partos Szilárd dr. szerkesztésében most új köntösben jelent meg. A lap közérdekű tartalmából az alábbiakat emeljük ki, jelezve, hogy az új orgánumnak az a célja, hogy tömörítse mindazokat, a kik állattenyésztésünk külföldi értékesítésére és belföldi érvényesítésére hivatottak:

Blantz Jenő, az egyesületi elnök az aktuális törekvések vezérlő gondolatául a tenyésztés fokozását jelöli meg. A »Szemle« című rovat azt panaszolja, hogy míg Németországban nyomban alkalmazkodtak a háborús helyzethez, nálunk a forgalmi korlátozások káros visszahatásával küzd a tenyésztés munkája. Németországban a takarmány vasuti tarifáját is leszállították. Nálunk ellenben az ipari sertéshizlalók korpaszükségletét még nem könnyítették meg. Végül a lapnak ez a része az osztrák honvédelmi miniszternek azt az intézkedését bírálja, a mely a husárának leszállítására vonatkozik. Ez az intézkedés ugyanis a hizlálásra kedvezőtlenül hat vissza. Michelstädter Ármín alelnök arra mutat rá, hogy a sertéshizlalás jelentőségét a marhiány is fokozni fogja. Ezzel szemben a helyzet az új hizlálást kockázatos vállalkozássá teszi. Dicséretesen szól a fejtegetés Folkusházy Lajos fővárosi tanácsosnak arról a törekvéséről, hogy a kőbányai sertéshizlalást egy-két évig még lehetővé igyekszik tenni. Kammer Vilmos a Magyar Sertéshizlaló és Husipari R.-T. berendezését a forgalmi viszonyát ösmerteti. Gaár Vilmos dr. kuriai bíró az állatszavatosság törvényhozási szabályozását fejtegeti. Végül közli a lap, hogy az Országos Sertéskereskedelmi

Egyesület igyekezni fog a Kőbányai Sertéskereskedelmi Csarnok működésének továbbvitelére. Ebből a célból árfolyamjegyző bizottságot fog az egyesület alakítani.

Méhészetünk fejlesztése. Az Országos Magyar Méhészeti Egyesület közgyűlése elé terjesztett jelentésében megállapítja, hogy a méhlegelő javítása érdekében a földmivvelésügyi miniszter támogatása folytán az egyesület a lefolyt évben is nagyobb mennyiségű mézelő-fát és bokrot osztott ki, de ezeknek az őszi szétküldését megakadályozta a háborús állapot. Megkezdte az országos egyesület a múlt évben a magyar méh nemesítésének rendkívül nagyfontosságú munkáját. A Budapesten szervezett méhnemesítő telepen immár mintegy harmincz vidék méhe van képviselve. Bár ennek a munkának számos anyagi akadály merül föl, mégis remény van a sikeres elvégzésre. Nagy tevékenységet fejtett ki az egyesület a lefolyt évben a mézfogyasztás fokozása, a méz védelme és értékesítése ügyében. A mézfogyasztás fokozására szolgál elsősorban a pozsonyi méhészeti kiállítás kapcsolatban a magyar, német és osztrák méhészek 59 ik vándorgyűlése, de ezt már megzavarta a háború kitörése. Fölvette az egyesület a harcot az ellen a téves, legtöbbször pedig rosszakaratu külföldi fölfogás ellen, hogy a magyar méz általában hamisított. Így például a wienai cs. és kir. vegyvizsgáló-állomás ítéletével szemben, a mely a tiszta fűmézet tulsok nádcukortartalma miatt nádcukorral hamisítottnak mondotta, sikerrel foglalt állást. Elhatározta az elnökség, hogy a magyar mézfajták összetételét tudományos pontossággal megállapíttatja. Szilassy Zoltánnak, az egyesület ügyvezető alelnökének sikerült e célra megnyernie Weiser István dr.-t, a magy. kir. állatleltani kísérleti állomás fővegyészét. A mézminiták megszerzése már megkezdődött. Az értékesítésre vonatkozóan az egyesület gondoskodott arról, hogy állandó és mindig megbízható vásárlói legyenek a készleteknek. Végül köszönetet mond az egyesület Ghillány Imre báró földmivvelésügyi miniszternek, a ki a lefolyt esztendőben hathatósan támogatta a magyar méhészet ügyét.

Az állati betegségek összegezése jan. hó 17-én.

A betegség neve	Összesen		A múlt heti állapothoz képest		több		kevésbé	
	község	udvar	község	udvar	község	udvar	község	udvar
Lépfene	46	46	3	3	—	—	—	—
Veszétség	156	160	6	7	—	—	—	—
Takonykór	23	29	4	6	—	—	—	—
Ragadós száj- és kö-								
römfájás	1078	10198	—	—	107	1167	—	—
Juhhimlő	6	26	—	—	1	1	—	—
Ivarszervi hólyagos								
kiütés	—	—	—	—	—	—	—	—
Rühkór	78	180	13	27	—	—	—	—
Bivalyész	4	9	1	1	—	—	—	—
Sertésorbáncz	16	18	—	—	—	—	—	—
Sertésvész	184	837	—	—	1	63	—	—

Vásári tudósítások.

Budapesti vágómarhavásár.
Hivatalos jelentés. 1915. január 21.
Főhajtás és árak:

	I.	II.	V.
312 Bika	92-110	(120) 70-90	—
1798 Magyar hizott ökör	—	(-) 94-114	68-76
2049 Tarka hizott ökör	120-140	(146) 90-118	68-88
— Magyar legelőmarha	86-96	(-) 68-84	—
— Boszniai ökör	—	(-) —	(-)
452 Magyar tehén	—	(-) 66-98	(110)
1257 Tarka tehén	—	(-) 66-111	(112)
160 Bivaly	—	(-) 48-88	(-)
42 Növendékmарha	—	(-) 66-96	(110)

6070 Eladatlan 39.

A felhajtás 437 darabbal több a múlt hetinél. Irányzat lanya, árak 3-4 koronával csökkentek.

Budapesti szurómarhavásár.
Hivatalos jelentés. 1915. jan. 21.
Főhajtás és árak:

207 Magyar élő borjú	120-126,128-136	104-116
— Magyar öltött borjú	—	(-)
— Galicziai borjú	—	(-)
— Öltött bárány párja	—	(-)
66 Rugót borjú	60-100	(-)
30 Élő bárány párja	20-24	(-)
— Öltött gödölye	—	(-)
14 Eladatlan	—	—

Irányzat lanya, árak 10-12 f-rel csökkentek.

Sovány sertésárak.
Ur. Rozsó bizományosa, VIII., Népszínház-ntoza 22. Eredeti tudósítás 1915. január 19.
Ar elősúlyban 4% engedmény.

Vészen átmént	60-100 kg. III.	110-116
"	100-120 "	116-120
"	120-160 "	120-136
"	160-200 "	116-146
Vészen át nem ment	60-100 "	90-100
"	100-120 "	100-110
"	120-160 "	110-120
"	160-200 "	120-136

Irányzat változatlan.

**Új és egyszer használt zsákok, ponyvák, kölcsön és eladás.
Lópokróczok, manilla aratógép kévekötözők
kartellen kívül.**

Távirat: **NAGELA.** **NAGEL ADOLF,** Budapest, Arany János-utcza 10. **Telefon: 35-92.**

BUDAPEST
Népszínház-u. 22.

TELEFON:
József 22-41.

Sertésenyésztők és sertéshizlalók!!

Ha jószágukat értékesíteni kívánják, forduljanak bizalommal

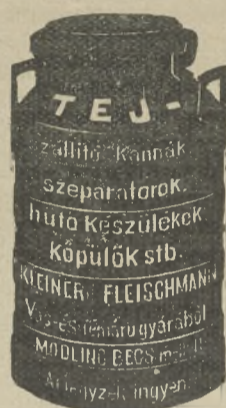
URL REZSŐ sertésbizományi céghez

Vevők állandóan előjegyezve!

Eredeti
Percheron tenyészmén

Franciaországban többször
díjazva, olcsón eladó; vagy
bérbeadó

**MENZELES testvéreknél,
NAGYKANIZSA.**

„WALLACE” fejőgép

AUSZTRIA-MAGYARORSZÁG KIZÁRÓLAGOS KÉPVISELŐJE.

Legnagyobb kitüntetésekert nyert: **A NÉMET MEZŐGAZDASÁGI SZÖVETKEZET, FRANCZIA MEZŐGAZDASÁGI SZÖVETKEZET ÉS ANGOL MEZŐGAZDASÁGI SZÖVETKEZETTŐL ÉS SZÁMOS ELSŐ DIJ.**

—————

**SPECZIALISTA
ÖNITATÓ-
KÉSZÜLÉKEKBEN.**

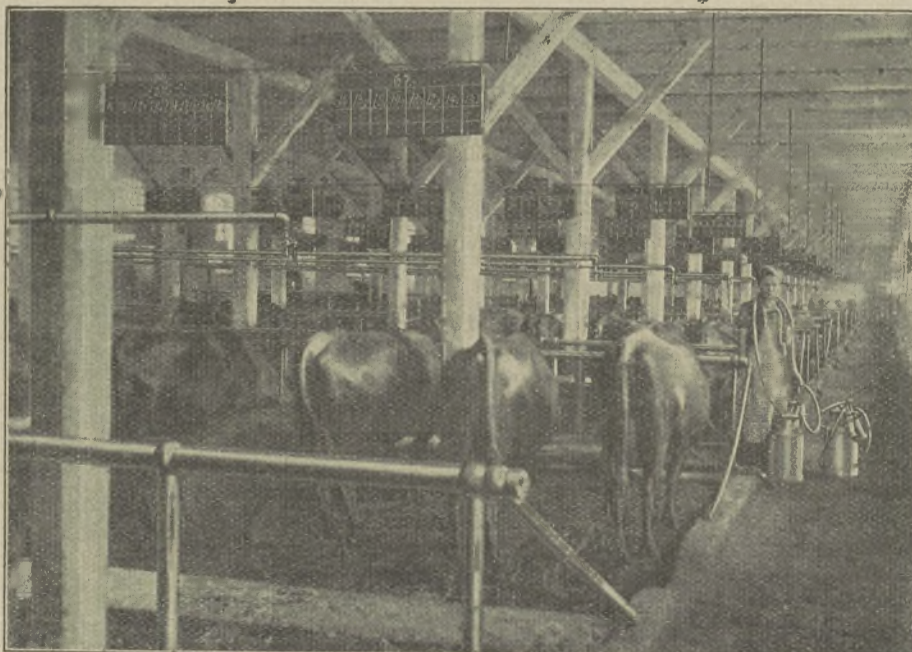
—————

**VIZVEZETÉKI BERENDE-
ZÉSEK.**

**VILLANYVILÁGÍTÁSI BEREN-
DEZÉSEK.**

**BETONMUNKÁLATOK,
OLCSÓ ISTÁLLÓK ÉPI-
TÉSE ÉLÉRE ÁLLITOTT
TÉGLÁKBÓL VASBE-
TONBAN, 25 ÉVI GA-
RANTIÁVAL.**

—————

—————

Minden szívóhüvelyre egy pulsator van alkalmazva, mely a szerint erősebben vagy gyengébben dolgozik, a mint a tehén könnyebben vagy nehezebben fejhető. Pulsálása tehát 5-től 150-ig változhat percenkint. Üzemzavar teljesen kizárva. **Maximalis utótej 6 gramm.**

Az egyedüli fejőgép, melyről a német bírók **11 heti próba után** következőkép nyilatkoztak.

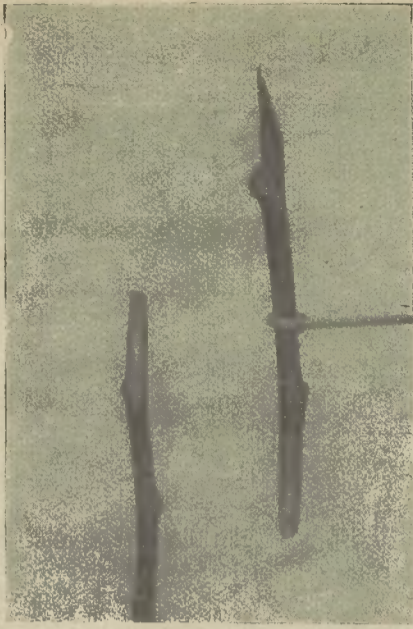
»Ennek dacára a vizsgálat befejeztakor is oly tisztán fejt ki a gép, mit kézfűjésnél csak a leg-ritkább esetben lehet elérni.»

»Nemcsak használható, hanem a kézfűjést teljesen pótolni hivatott, sőt némely esetben és némely feltételek mellett azt fölülmulja, miért is a legnagyobb kitüntetéset érdemli, a mit a bírók megadni felhatalmaztatnake.

—————

DREYSCHOCK SÁNDOR MÉRNÖK, GAZDAS. MŰSZAKI BERENDEZÉSEK VÁLLALATA

TELEFON: 59-42. BUDAPEST, V., FALK MIKSA-UTCZA 13. TELEFON: 59-42.

1-ső ábra. Párosítás az oltógallyal egyforma vastag alanyra.

ki felismerte e térképek nagy jelentőségét, nem esalodom mikor azt hiszem, hogy nem fogja sajnálni a ráfordított fáradságot.

Az átmetzeti térképeknek az agyagrétegek vastagságáról, azok összetételéről kell felvilágosítást nyújtani. Készítésük alkalmával előforduló munkákat azok sorrendjében tárgyalom. Hogy egymástól milyen távolságu helyeken kell a talajt vizsgálnunk, illetve talajfurót használnunk, az attól függ, hogy kisebb vagy nagyobb távolságra változik-e a talaj. Furásaink alkalmával mintát is veszünk mindegyik talajneméből, annak mechanikai meghatározásához, valamint mészes, esetleg humusztartalom meghatározásához, a nyert adatokat pedig feltüntetjük a térképen. Mivel azonban e vizsgálatok végrehajtása többféle segédeszközt (szárító, iszapoló) továbbá pontos kísérletezést kíván, azért legcélszerűbb lesz az, ha a furások alkalmával vett mintát valamelyik vegykísérleti állomásnak küldjük be meglemezés végett (értve alatta annak mechanikai, mészes és humusztartalm meghatározását) s a nyert eredményt (mely feltétlenül pontos és megbízható) tüntetjük fel térképünkön.

A vizsgálandó pontok ábrázolása végett a birtoktérképen egy hálózatot kell készítenünk vízszintes és függőleges vonalakkól. E vonalak egymástól távolságát a talaj változékonyságától tesszük függővé, a mennyiben e vonalak keresztezési pontjainak megfelelő helyeken vizsgáljuk meg az altalajt. Ugyanekkor megfigyeljük az egyes rétegek vastagságát is, melyet jegyzékbe vezetünk. Ezen adatok alapján már most elkészíthetjük az átmetzeti térképet, szintén egyféle színnel jelölve az egyforma talajnemeket, miáltal könnyen tájékozást szerezhethetünk a talaj rétegezetségről.

Kinek már volt alkalma ilyen talajtérképet szemlélni, az előtt szükségtelen annak fontosságát tovább is hangsúlyoznom, mert az beláthatta azt is, hogy ennek segítségével milyen könnyen áttekinthetők valamely gazdaság talajviszonyai.

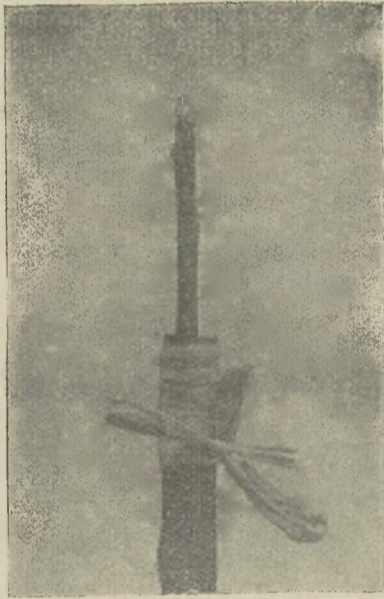
Hogy miképpen juthatunk az oly sok czélra

2-ik ábra. Párosítás vastagabb alanyon.

felhasználható kataszteri térképek hitelesített másolatahoz és körülbelül milyen költségek merülnek fel annak beszerzésénél, erre vonatkozólag pénzügyminiszteri rendelet intézkedik, mely előírja, hogy a részletes kataszteri felmérési munkálatok másolatai az említett minisztérium által évenként kiadott »Hirdetmény« értelmében, az előirt módozatok figyelembevételével bárki által megszerezhetők. Az ebbeli megrendelések többek közt kiterjedhetnek: az eredeti kataszteri térképek nyomdai vagy kézrajzi másolataira. A másolatok kiszolgáltatásáért a kincstárnak fizetendő díjakat szintén az említett minisztérium állapítja meg. Jelenleg a következő díjak vannak érvényben: kézrajz után készült kat. térképmásolat készíthető vagy az egész község területére kiterjedő példányokban, vagy térképkivonat alakjában, mikor t. i. egy birtoktest térképét kívánjuk másolatban megszerezni. Bennünket ez utóbbi érdekel.

A térképkivonatok árai aszerint, a mint azok 1 : 2880, vagy 1 : 5760, vagy 1 : 7200 méretarányban készülnek, különbözők, de mivel ezek közül gazdasági czélokra az 1 : 2880 méretarányú térkép felel meg legjobban, tehát ennek beszerzési díját közlöm, mely a következő: a költségkiszámításnál a holdak és részletek száma összeadatik s az így keletkezett u. n. holdrészletek száma szerint lesz a térkép másolati költsége megállapítva, 100 holdrészletig minden holdrészlet másolási díja 7 fillér, 100-tól felfelé pedig minden további holdrészlet után 6 fillér a másolási díj. A mi pedig a papír minőségét illeti — a mennyiben a megrendelő más-

3-ik ábra. Helyesen bekötözött oltvány.

ként nem kíváná — kizárólag csak vászonra húzott velin papírra történik a másolás, melynek felmerülő költsége külön lesz a másolási díjhoz hozzászámítva. Maga a kész másolat, illetve térképkivonat, hitelesítési záradékkal és kétkoronas bélyegjeggyel lesz ellátva. Azonban a birtokon területi változások is fordulhatnak elő, melyek — ha térkép tulajdonosa kívánja — utólagosan bevezethetők a már kiszolgáltatott térképmásolatba, szintén csekély díj ellenében, a mennyiben minden bevezetett új földrészlet után 1 : 2880 méretarányban 3 fillér fizetendő.

A megrendelő kívánságára színezett térképmásolatok is szolgáltatnak ki, mely esetben azonban a színezésért még külön díj fizetendő, a másolási díjon kívül.

Mindezen megrendelések elfogadására a m. kir. kataszteri térképtárak vannak felhatalmazva. Ilyen hivatal jelenleg öt van és pedig Pozsonyban, hol a dunántuli és az északnyugati vármegyék, Kassán, hol az északkeleti, Temesvárott, hol a déli és délkeleti, Budapesten, hol az alföldi vármegyék községeinek térképei vannak és végül Zágrában, hol a horvát-szlavonországi megyék községeinek térképei őriztetnek.

Az ezen fórumokhoz intézendő felmérési munkálatok másolataira vonatkozó megrendelések mindenkor bélyegmentesek. Különös fontosságot ad az itt másolt térképeknek, a pénzügyminisztérium ama rendelete, melynek értelmében minden más módon szerzett térképmásolat a hatóság előtt nem hiteles, ennél fogva érvénytelen sem bír.

Érdemesnek tartom végül megemlíteni, hogy a kataszteri térképek az utóbbi évtizedekben

4-ik ábra. Helyesen beforrt oltvány.

igen nagy keresletnek örvendenek, nagyszámu közérdekű vállalat támogatására szolgálnak, mint azt Antalffy, az országos felmérések irányítója, a Magyar Mérnök- és Építészegylet 1914. év januári gyűlésén is hangsúlyozta, különösen vízrajzi, erdőrendezési, városrendezési munkálatoknál, továbbá állami és nagyobb szabásu határrendezéseknél, tagosításoknál. A jövőben pedig — tekintettel az ingatlanok árának emelkedésére — még szabatosabb felmérési eljárást fognak alkalmazni.

A gyümölcsfanemesítés mestersége.

Irtá : Balogh Bálint.

A gyümölcskertészetben nincs szebb, nemezebb, több örömet nyújtó munka a nemesítésnél. Nem is munka ez, hanem valóságos szórakozás. Öreg tanítómesteremet egyszer dermesztő januári hidegben a kertjében találtam, a mint fát oltogatott. Persze rögtön szóvá tettem neki, hogy miért dolgozik kint a hidegben, mire azt válaszolta: nem dolgozom, hiszen pihenni jöttem a kert csöndjébe.

S igaza volt!

Egy-egy jól sikerült oltvány igazi öröme a gyümölcskertésznek, hisz ugyszólván szeme előtt fejlődik a fa a semmiből nagyra. Hát még az első termés! Ez kétszeresen édes a saját nemesítette fáról.

Azonban a gyönyörűségtől eltekintve, számtalan ok készlet bennünket arra, hogy a csemétéket ne készen vásároljuk, hanem magunk állítsuk elő.

Első helyre teszem azt, hogy a helyszínen nevelt vadalanyra nemesítve sokkal életerősebb, vigabban tenyésző fát kapunk. Ha az oltványt készen vesszük — elismerem, ez a legkényelmesebb módja a gyümölcsfatelepitésnek — úgy a siker nem biztos. Más talajból és más éghajlat alól kikerült facsemete nem mindig fejlődik az új helyen kielégítően. Ezt többször tapasztaltam már s meg is irtam e lap hasábjain.

5-ik ábra. A kötélék késő megtágitása folytán bütyök képződik az oltványon.

A másik nagy hiba, hogy az ember a fajazonosság tekintetében soha sem lehet biztos. Még a legjobb híru faiskolákból kikerült fáknál is történik távedés.

Hogy az alanyok kiváló szerepe van az oltvány sorsára, ez kétségtelen. Ez ellen pedig a legjobb faiskolák is vétenek. Milyen boszantó az pl. ha megrendelek egy almát paradicsomalmára nemesítve, s mondjuk, doucinra nemesített csemetét kapok! Velem is megtörtént már, hogy téli fehér kálvill almát rendeltem paradicsomalmára alanyon s kaptam helyette közönséges vadalmára nemesített fát! Pedig ez az almafaj csak paradicsomalmán terem nemes gyümölcsöt, ezen is csak akkor, ha meleg, védett helyre ültetjük, vadócson a gyümölcse nem sokat ér.

Még csak egy szempontot említek meg — s ez sem lényegtelen — a házilag készült fák semmibe sem kerülnek, a faiskolából kikerült fákért pedig szép összeget ki kell fizetnünk!

A nemesítés, illetve oltás az egymással rokonságban levő fáknak azon tulajdonságán alapszik, hogy azoknak a kéregszoete megfelelően összehozva, képes összeforrni s így továbbfejlődni. Ritka, kivételes esetben sikerül ugyan az egymástól némileg távolabb álló fákat is összeoltani, az ilyenek azonban rendszerint csak igen rövid életűek.

Igy az az itt-ott elterjedt hit, hogy a Tisza vidékén az almákat fűzfába nemesítik, nem egyéb mesénél. Almát a vele közel rokon körtebe se igen lehet nemesíteni. Legjobb minden gyümölcshöz a vadja. Almához vadalma, körtéhez vadkörte, stb. Ezeket mind magastörzsű gyümölcs terem. Törpe alma alá doucint vagy paradicsomalmát, törpe körte alá birset vagy galagonyát használunk alanyoknak.

Bár a nemes gyümölcsök magvaiból jórészt visszaütnek a csemeték a vadra, vetőmagnak sohase ennek a magvát használjuk, hanem mindig vad gyümölcsöt vessünk el. A vetés ideje a gyümölcs teljes megértékor van. Bár okkal módval a kisedett, száritott magvakkal is jó eredményt lehet elérni, legjobb azt azonnal, husostól, de összezuzva (nehogy a mag megromoljon) elvetni. Így lesz az eredmény a legbiztosabb.

Legcélszerűbb a magot mindjárt állandó helyére ültetni, de ha az nem volna lehetséges, úgy a csemeték áttüzdelését (pikkírozását) mellőzzük, hogy minél kevesebbszer kelljen a gyökérzetet megsértenünk, mert az nincs hasznára a fának s nem fog az — mint sokan vélik — tökéletesebb gyökérzetet nevelni.

A vad alanyra a mint az ludtoll vastagságra (4 mm.) kifejlődik, már lehet oltani. Általában a 2—3 éves vadoncokat szokás erre a célra felhasználni. Öregebb fákon, illetve ágakon az összeforrás már nem oly tökéletes.

A nemes hajtást, melyet oltógalynak nevezünk, mindenkor a szaporításra kiszemelt nemes gyümölcsfák egyéves hajtásai szolgáltatják. Ezeket legjobb frissen szedni, de lehet őket hűvös, naptól védett helyen elvermelve hosszú ideig (május—juniusig is) eltartani.

Az oltás ideje a tavasz. Legjobb rügyfakadás előtt végezni, bár lehet télen is s elvermelt oltóvesszőkkel rügyfakadás után is.

Az oltás sikeréhez szükséges, hogy a műveltet jó éles késsel hajtsuk végre, hogy a metszlapok teljesen simák legyenek, mert csakis így lehet tökéletes összeforrásra számítani. Okvetlen szükséges azonkívül az ejtett s szabadon maradt sebhelyeket oltóviasszal légmentesen elzárni a levegőtől, mert különben a nedvtartalom teljesen elpárolog s összeforrásról szó sem lehet.

Kötözéshez raffiát vagy kötözőpamutot használunk. A pamut ugyan lassanként ki megy már a divatból, mert jóval olcsóbb versenytársa kiszorította, tény azonban, hogy a pamutnak sok

előnye van a raffiaháncs fölött. Erősebb s könnyebben lehet vele a kötést tágitani.

A nemesítés kivételének számtalan módja van, a lényeg azonban mindegyiknél egy és ugyanaz. A két ág kéregszoetét kell érintkezésbe hozni.

A legegyszerűbb és legelterjedtebb módja a nemesítésnek a párosítás. Ha ennél az alany egyenlő vastag az oltógallyal, úgy mindkettőt ferde irányban úgy metszük el, hogy a metszési lapok teljesen egyformák legyenek (1. ábra.) s ezeket összeillesztve, jó erősen összekötözzük. Ha az alany vastagabb az oltógalynál, úgy azt először metszőollóval derékszögben elvágjuk s a sebhelyet éles késsel simára vágjuk. Ezután egy ügyes metszéssel a kérgén akkora lapot metszünk le — alulról fölfelé vágva — mint az oltógaly metszlapja (2. ábra.) s ezt összeillesztve, erősen összekötözzük (3. ábra). Az oltás összes módozatait kipróbáltam, de a legjobb eredményt ezzel az egyszerű eljárással értem el.

Ha az alanyban már megindult a nedvkeríngés, úgy jó sikert érünk el a *héj alá* oltással is, melynél az elvágott alany kérgébe egy függőleges, 2—3 cm. hosszú bemetszést eszközölünk s a kérget óvatosan elválasztva, ez alá tesszük az oltóvesszőt.

A kecskeláb oltásnál az alanyba ék alakú bemetszést teszünk, a hasítékba oltásnál pedig ketté repesztjük azt s ezekbe helyezzük a megfelelően kivágott oltógalyat. A nemesítés e két utóbbi módozatával a legrosszabb eredményt értem el. Az oltványok megelégedési százaléka csekély, ezek is rosszul forrnak be s az oltványok könnyen eltörnek.

Az oltóvesszőn rendszerint 2 szemet szoktunk meghagyni. Ezek közül rendes körülmények között a felső rügyből szokott erősebb hajtás fejlődni, de megtörténik ennek az ellenkezője is. A két hajtás közül természetesen csak egyiket hagyhatjuk meg, s hogy az erősebb hajtás fejlődését annál inkább előmozdítsuk, a gyengébb hajtás végét visszaessipjük, a tél beálltával pedig végleg eltávolítjuk.

Az oltványokat karózni általában nem szükséges, kivételes esetekben azonban, ha azok túlgyorsan nőnek, célszerű őket kikötni, nehogy elgörbüljenek.

Az oltványokon levő köteléket 2—3 hónap mulva okvetlen meg kell tágitani, mert csakis így fog a fa egészségesen fejlődni s szépen összeforrni (4. ábra). Ellenkező esetben a kötelék bevág a fába s megakasztja a nedvkeríngést s a kötés helyén valószínűs bütyök támad (5. ábra), a mely a fák életképességére nagyon kedvezőtlen befolyással van s a fát egész életén elcsufítja.

Megjegyzem, hogy leghelyesebb a csemetéket közvetlen a föld színe felett oltani. Ha a nemesítés magasabban történik, megesik, hogy a nemes részen vastagabb törzs fejlődik, ez pedig igazán csunya s amellet nagyobb viharok könnyebben kitörnek az ilyen fát. Fent, koronába, csakis kivételesen indokolt oltani és pedig kevésbé télálló fajtákat, továbbá olyan gyümölcsfajokat, melyeknél a nemes fából nem lehet szép törzset nevelni.

A nemesítés egyik kiváló, nagy figyelmet érdemlő módja a nyáron végezhető szemzés is. Erről majd más alkalommal mondom el egyet-mást.

Megjelent
a Kodolányi-féle Gazdasági Zsebnaptár
és a
Gazdasági Lapok kiadóhivatalában
(Budapest, VIII., József-utca 15.)
2 korona 80 fillérért kapható.

KÖNYVISMERTETÉS.

Műszaki Naptár 1915. Ennek a zsebkönyvnek ma már a 19-ik évfolyama jelent meg az 1915-ik évre. Az új szerkesztő — Mihályfi József — ebben a kiadásban is úgy, mint a múlt évben, több módosítást, bővítést fogantatosított: a múlt évben az építészeti szakaszát Magyar Vilmos építész és az életromos vasutak szakaszát Paupié Sándor főmérnök, a vasbetonépítést Kazinczy Gábor mérnök, az utépítést pedig a szerkesztő, az idén pedig a hidépítés szakaszait Nagy Sándor kir. főmérnök és Szikszay Gerő kir. műszaki tanácsos, a vízépítés szakaszát Mátéffy Sándor min. osztálytanácsos egészen újból átdolgozta; továbbá — egyebek közt — a naptári részben a technikusokat érdeklő események jegyzéke jelentékenyen kibővült. Új a műszaki hatóságok és egyesületek rovata is. A 26 ivnyi tömör szedésű, sok ábrával is bővelkedő zsebkönyv az építészek és a mérnökök minden szükségletét kielégíteni iparkodik. Ára vászonkötésben 4 K. Kapható minden könyvkereskedésben, valamint a kiadónál, a »Patria« részvénytársaságnál Budapest, IX., Üllői-ut 25. sz. Valóban tömör, de mégis gondosan kidolgozott zsebkönyv, mely a műszaki embernek nélkülözhetetlen, de nagyobb uradalmakat kezelő és vezető tiszteknek, nagybirtokosoknak és nagybérlőknek is igen sok esetben, kivált építkezéseknél, vízműveknél, villamossági berendezések és gépek beszerzésénél kitűnő tanácsadóként szerepelhet ezen mű, melyet azért a jelzett köröknek szives figyelmébe ajánlunk.

A magyar mezőgazdaság legnagyobb ugara. (A kisgazdaságok jobb értékesítése.) Irta *Végh Kálmán, Mátyás*, ny. plébános, III. éves magyaróvári gazdasági akadémia teljes tanári kara és hallgatósága által lelkesedéssel tárgyaltatott és elfogadtatott ugyanazon akadémia Gazdasági Egylete 1914. évi december 18-án tartott gyűlésén. Ára 30 fillér. Kapható a »Moson vármege« könyvnyomdájában. E füzet tartalmának bő kivonata az, mit lapunk 2-ik számában hasonczimű cikkben közreadtunk. Kit az érdekes tárgy bővebb kidolgozása érdekel, az olcsó pénzen megszerezheti a kis füzetet, mert ha 40 fillért bélyegeken beküld a nyomdába, portómentesen kapja meg azt.

Kérdések és feleletek.

Kérdés. A maximális ár az 1915. évi termésre vonatkozik-e?

Valaki azt írta nekünk, hogy 1915. évi termésű búzáért, mely július végén, esetleg aug. 15-ig lenne szállítandó, 40 kor. q-kénti vételáron kívül egy bérlőnek 8 kor. külön fuvardíjat ajánlottak 4 kilométernyi távrolról történendő szállításért.

Kérdezzük ezek után, vajjon a legmagasabb hatósági árnak nem tullepése e ez az ajánlat, vagy az 1915-iki termésre nem vonatkozik a maximális ár? Nagyon leköteleznie, ki felvilágosítana erre nézve.

F. és N.

Kérdés. Csontmaguak vetése.

1914 tavaszán megbízható magkereskedésből sajmegegymagot hozattam s el is vettem. A mag nem kelt ki, még mindig a földben van. Számíthatok-e rá, hogy kikel? Ha nem, mit tegyek a jövőben, hogy kikeljen?

B. S.

* **Felelet.** Kosárfűz értékesítés című kérdésre.

A kérdezővel tudatjuk, hogy Halásziban (Mosonmege) szépen működő kosárfonó szövetkezet van, melynek szövetkezeti pénztára is van. Bánvárh Sándor, gazdas. akad. tanár a legjobb felvilágosítást fogja adni; egyenesen hozzá kell fordulni.

K.

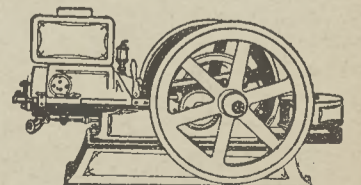
E sorokhoz megjegyezzük, hogy a kosárfonó-

ARATÓGÉPEK kartellen

:: kívül ::

jutányos árban kaphatók:

DÉNES B. BETÉTI TÁRSASÁG, BUDAPEST,
KÉPVISELŐK KERESTETNEK. VI. ker., Vilmos császár-ut 61/g. szám alatt.

ÁRLAP ÉS ÁRAJÁNLAT
INGYEN ÉS BÉRMENTVE.

ipar tudtunkkal legjobban Apatin (Bács megye) városában van kifejlődve, hol a »Kosáripár r.-t.« és »Kosárfonók Szövetkezete« virágzik. De van Pécsen is egy cég: Lackenbach Jenő, Papnövelde utca 10. sz. a., ez talán közelebb van kérdezőhöz. Végül pedig ha az itt közölt címek meg nem felelnének kívánalmainak, tessék a keszthelyi gazdasági akadémia tanácsadó bizottságához fordulni, mely ingyen szolgál felvilágosítással a gazdáknak. Szerkesztőség.

Felelet. *Kosárfűzértékesítés* című kérdésre.

2. Vannak kitünően jövedelmező gazdasági növények, melyeknek piacáról előre kell gondoskodni. Ilyen a kender, len gomborka, takácsmácsonya, gyógynövények, seprőczirok stb.; ilyen a fűzfa is, illetőleg ennek egyéves hajtása, a fűzfavessző. Nálunk ezen iparág még mindig a részleges népipar körében mozog, habár az állami intézetek is igen terjedelmesen felkarolják. Piacza a fűzfavesszőnek az összes tiszta- és dűnamenti vármegyék falvai a hullámterek mentén. Itt ugyan elsősorban a helyben termelt vesszőt dolgozzák fel, de ez — tapasztalatból beszélek — oly kevés, hogy mellette előleges kőtések mellett, a mint az előljáróság, alkuszok útján könnyen nyélbe lehet ütni, igen sokat el lehet helyezni és ha egyszer a lakosság biztos forrásra tett szert, későbbben is számot tart rá. Főhaj az, hogy sulyszerinti eladás még nincsen divatban; jobbadán részes anyagot dolgoznak fel. De ez sem olyan nehézség, mit le ne lehetne küzdeni. Kitünő piacok az összes börtönök, fegyintézetek, javítóintézetek, melyek címét bármelyik nagyobb naptár vagy az előljáróság megmondja. Ezek szívesen szerzőnek előre is. Ide sok anyag elhelyezhető. Felvilágosítást adhatnak a piacra nézve a vármegyei mezőgazdasági felügyelők, gazdasági egyesületi titkárok is. Sok képezési slójdntanfolyam is jó piac. A földmivelésügyi minisztérium is készséggel fog utbaigazítást adni. Óhajtható egyébiránt, hogy a sok oldalról példaként emlegethető Moson megye gazdasági szakértőitől hasonlóan szövetkezeti alapon szerveznék a vezetőkörök ezt is, mint van a moson megyei Halászi községben, Magyaróvár tőzsomszedságában. Itt az Országos Központi Hitelszövetkezet égisze alatt a helyi hitelszövetkezet honosította meg háziipar alakjában a fűzfeldolgozást. Más, hasonló intézményről ma még nincsen tudomásom. De azt hiszem, a jelzett helyek, kosárbutoraktárak, nagykereskedők útján sok jó piacot fel lehet keresni.

Végh Kálmán, Mátyás.

Kisebb szakközlemények.

Besavanyított takarmányokkal végzett bakteriológiai vizsgálatok. *Gorini C.* olasz buvár 10 évi vizsgálatai alapján négyféle szilót különböztetett meg és pedig olyat, melyben az erjedést főképpen 1. vajsavas, 2. tejsavas, 3. rothasztó mikroorganizmusok okozzák, míg a szilók negyedik fajtájában mikroorganizmusok nincsenek, vagy fajtájuk meg nem határozott. Az első kétféle sziló normális, a két utolsó abnormális. A normális erjedést, illetve az erjedés hiányát igen alacsony vagy túlmagas hőmérsék okozhatja, amennyiben hideg sziló rothadashoz, égetett sziló az erjedés szüneteléséhez vezethet. Az erjesztés sikere elsősorban a sziló belsejében lévő hőmérsékettől függ, csak ezután a nedvesség fokától és a takarmány minőségétől. A hőmérsék emelkedése a besavanyított takarmányban fejlődő baktériumok természetét döntő mértékben befolyásolja, másrészt a hőmérsék a besavanyított takarmányra nehezedő nyomással vagy a sajtolás nagyságával függ össze. A besavanyítás legjobban 50° C-nál sikerül, mert ez a hőmérsék kizárólag a tejsavas baktériumoknak kedvez, míg 60° C-ig emelkedő hőmérsék a vajsavas erjedést könnyíti meg. Az erjesztett takarmányok sorában édes és savanyu takarmányt szokás megkülönböztetni, noha minden erjesztett takarmány többé-kevésbé savanyu, úgy hogy a savak minősége és mennyisége bizonyos pontig jellemző az erjesztett takarmányra. A savok az erjesztett takarmány tápláléértékét és a tejhozamra gyakorolt hatását különböző és még nem egészen ismert módon befolyásolhatja. A vajsavas erjedésen átment takarmányt nem ajánlatos tehennel etetni, mert a tej és a vajsavas izt és szagot vehet fel. A savanyított ta-

karmányokból tisztán kitenyészett némely baktériumkultúra nagyon elősegítette az erjesztés sikerét és aránylag alacsony hőmérséken ment végbe a takarmányok édes (tejsavas) erjesztése.

(za.)

(A Mezőgazdasági Értesítő 1914. évi június havi számának 914—915. lapja nyomán.)

Rossz tapasztalatok a kaliforniai lével. A gyümölcskertésznek ma rengeteg ellenséggel kell megküzdeni s így természetszerűleg se szeri, se száma a védekezésre ajánlott szernek. A kaliforniai lé is azok közé a permetezőanyagok közé tartozik, mely az utóbbi időben nagyobb hírnévre tett szert. Wenk, németországi kerületi gyümölcsészeti felügyelő, most nyilvánosan számol be azokról a balsikerekről, melyeket ezen szernek kipróbálása alkalmával tapasztalt.

A körték kétféle paizstetve (*D'aspis fallax* és *Aspidiotus ostreaeformis*) ellen alkalmazva, a következőt tapasztalta: Egy téli espereskordon $\frac{1}{3}$ át — mely boritva volt kártevővel — 33% os kaliforniai lével ecsetelte be, $\frac{1}{3}$ -át 30%-os gyümölcsfakarbolineummal s $\frac{1}{3}$ át érintetlenül hagyta. Az eredmény a következő: A karbolineummal kezelt részen a tetvek mind elpusztultak, míg a kaliforniai lével kezelt fákon mit sem szenvedtek. Ellenkezőleg, láthatólag igen jól érezték magukat s az egyáltalán nem kezelttel teljesen azonos képet mutattak. A kísérlet eredménye a következő évben is ugyanilyen volt.

Levéltetvek ellen sem bizonyult a kaliforniai lé hatékony szernek. Az almák és ribizkék levéltetvei ellen 1 : 30, az őszibarackkéi ellen 1 : 35 erős oldatot használt, a levéltetvek azonban nem pusztultak el, ellenben az őszibarackfa bepermetezett levelei mind lehullottak.

A mirabolánszilva vörös pókjai ellen alkalmazott 1 : 35 oldattal eszközölt permetezés is sok kárt mutatott föl. A levelek átlukadtak s a levélszelek elégték. A vörös pókok elpusztultak, a peték nem.

A quassiafőzettel eszközölt permetezéssel az eredmény még rosszabb volt, mert a levélen károk — habár csekélyebb mértékben — szintén mutatkoztak, de a pókok nem pusztultak el.

Almalisztharmat ellen sem bizonyult hatékonynak, pedig ez ellen különösen ajánlják. Egy magastörzsű luxemburgi renétfa koronájának felét márcziusban 1 : 2 erősségű oldattal permetezték, a másik fele ugy maradt. A permetezést nyáron 1 : 35 oldattal többször megismételték, de eredményt nem lehetett megállapítani, mert a kezelt ágak hegyei éppugy el voltak lépve lisztharmattal, mint a fa permetezetlen részein. Az egész korona tiszta fehér volt.

Végül fusicladium ellen sem lehetett pontos eredményt megállapítani, de tény, hogy a kísérleti fákon a gyümölcs a gondos permetezés dacára is telisden teli volt fusicladiummal.

Ezeket a próbákat a legnagyobb gondossággal hajtották végre s ebből le is vonhatjuk a tanulságot, hogy az új szerkért ne adjuk cserébe a kipróbált s bevált permetező anyagainkat.

Balogh Bálint.

Téli almák megfonnyadása. Gyakran megtörténik, hogy a leggondosabban kezelt, tökéletesen érett téli almák megfonnyadnak, megránczosodnak. Párolgás folytán veszítenek víztartalmukból s ezáltal értékükből is. Ilyenkor a baj oka rendszerint a tulszáraz helyiség. A téli almák megránczosodását nagyon könnyen megátolhatjuk, ismerve a baj kuforrását. A polczokon az egyes rétegeket papírossal letakarjuk. Ennek a papíroknak azonban teljesen csiramentesnek kell lenni s azért czélszerű azt mérsékelt meleg kemenczében kiszáritani. Ezenkívül nagyon jó hatással van, ha a helyiségben spiritalámpán időről-időre vizet forralunk, vagy porlasztó készülékkel, pl. a belégzéshez használt apparatussal emeljük a helyiség levegőjének páratartalmát.

B. B.

Megjelent a Kodolányi-féle Gazdasági Zseknaptár és a

Gazdasági Lapok kiadóhivatalában

(Budapest, VIII., József-utca 15.)

2 korona 80 fillérért kapható.

HIREK.

A vetőmag biztosítása. Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület földmivelési és növénytermesztési szakosztálya újból alakulván, elnökké Dessewffy Aurél grófot, társelnökké Dessewffy Emil grófot és Kerpely Kálmánt választotta meg. Miután Szilassy Zoltán titkár jelentést tett a múlt évben végrehajtott műtrágyázási kísérletekről és vázolja a folyó évi kísérletek programját, Dégen Árpád dr. egyetemi m. tanár, a m. kir. magvizsgáló állomás igazgatója tartott élénk figyelemmel kísért előadást a »Háboru és a magkereskedelem« címmel.

Az előadó rámutatott arra, hogy a háboru után saját erőnkől kell előteremtenünk mindazt, ami a háboru okozta kár helyreállítására s gazdasági életünk fellendítésére szükséges. Az őstermények előrelátható magas ára mellett országunk ebben a tekintetben aránylag előnyös helyzetben van, de minden a mezőgazdasággal kapcsolatban levő tényezőnek össze kell fogni, hogy az ideai termés sikerét biztosítsa. A sikernek egyik fontos követelménye, a szükséges vetőmag megszerzése. Az előadó felsorolja mindazokat a fontosabb gazdasági magvakat, amelyekből hiány mutatkozik, részletesen rámutat arra, hogy a hiányt mely magvakkal lehetne czélszerűen pótolni, különösen kiemelve a pillangós növények vetésének ez ideai nagy jelentőségét, amidőn országunkban nitrogéntartalmu trágyákban nagy hiány mutatkozik s a növényeknek ezt a legfontosabb tápláló anyagát másképpen nem leszünk képesek a talajba vinni, mint zöldtrágyával, illetőleg pillangósvirágú növények (herefélék, bükköny stb.) vetésével. Mivel mult évi heremagtermésünk, de még bükkönymagtermésünk sem fedezi országunk vetőmagszükségletét, előadó jelzi, hogy ez idén sok olasz heremag fog forgalomba kerülni, ahogy a bükkönymagot kellő elővigyázattal pótolni lehet a malmokból kikerülő ugynevezett malombükkönymaggal. Dessewffy Aurél gróf elnök a szakosztály nevében köszönetét tolmácsolván az előadónak, aggodalmának ad kifejezést abban az irányban, hogy ezekben a nehéz viszonyokban közre tud munkálni a teljesen megbénított szállítás, mert ettől és a munkaerőtől függ a földnek a kihasználhatósága. Serbán Iván a szállítási nehézségekkel kapcsolatban felhívandóknak tartja a gazdákat, hogy vetőmagszükségleteiket lehetőleg korán rendeljék meg, majd sürgeti a heremagkiviteli tilalomnak kellő módosítását és az arankairtási rendelkezések pontos végrehajtásának a szigorú ellenőrzését. A szakosztály végül elhatározta, hogy feliratban keressék fel a földmivelésügyi minisztert, hogy a magvizsgáló állomás, az ampelologiai intézet, az állatélettani intézet, a takarmányozási állomás, a kémiai intézet a mostani viszonyok által megkövetelt fokozottabb mértékben allitassanak a gazdaközönség támogatására és segítésére.

Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye gazdasági egyesülete igazgató-választmánya f. hó 11-én tartott ülést Gróf Keglevich Gábor egyesületi elnök elnöklete alatt a tagok igen élénk érdeklődése mellett. A gyűlés megnyitása után gróf Ráday Gedeon főispán tett indítványt, hogy a kiadott kormányrendelet értelmében a cseléd-szegődmény kiszolgáltatása ügyében a gazdaközönség egyöntetűen járjon el; javaslatot tett továbbá, hogy a vámmalmok ügye rendeletileg szabályoztassék. Ezek után Serfőző Géza titkár bejelentette, hogy a földmivelésügyi miniszter ur útján eddig 158 drb. harctéren sérült lovat engedett át a vármegyei gazdaközönség részére. A kiosztás az egyesület útján történt. A kiosztási ügyek további intézésére egy bizottság alakítottott. Ezek után megállapítottott az egyesület 1915. évi költségvetése. A közgyűlés, tekintettel a nehéz közlekedési viszonyokra, április hó 12-én a vármegyei közgyűlés napján tartatik meg. Györgyey Illés szóvá tette, hogy a szőlőpermetezéshez a rézgálicon kívül más anyag is ajánltassék a gazdaközönségnek. Magyar Kázmér javaslatot tett a felvidéki árván maradt gyermekeknek az alföldi gazdáknál leendő elhelyezése

ügyében. Az egyesület a tavaszi vetőmunkálatok ügyében előadásokat fog tartani és felvilágosító füzeteket küld szét. Ezek után megvitatták jelenlegi viszonyok között a gazdaközönségre váró teendőket. A gyűlés véget ért.

A mezőgazdasági helyzet a közgazdasági előadó jelentése szerint Pozsony vármegyében az előző havihoz képest nem változott. A gyakori esőzések lehetetlenné tették az elázott mezei utakon való fuvarozást, különösen a trágyakihozdást. Egyes helyeken az elmaradt őszi szántással foglalkoztak a gazdák, de mind emellett a hadbaállított lóállomány hiánya miatt még sok a szántatlan föld. A kiadó, gyakori esőzések és váltakozó időjárási viszonyok az őszi vetésben és herefélékben nagyban elszaporodott egér és mezei poczkok terjedését megátolták. A szarvasmarhaállományban a vármegye területén több járásban a ragadós száj- és körömfájás uralkodik, de enyhe lefolyásánál fogva nem okoz nagy fennakadást. A takarmánykészletek tekintetében eddig a gazdák jól állanak, úgy, hogy az állatállomány kiteleltetése tekintetében előreláthatólag nem lesz fennakadás.

A vetőmagkészlet nyilvántartása. A Fejérvármegyei Gazdasági Egyesület figyelmezteti a körzetébe tartozó gazdákat, hogy ne siessenek a vetőmag eladásával, hanem bármiféle magból az eladó mennyiséget jelentsék be az egyesületnél. Az egyesület a rendelkezésre álló készleteket nyilvántartja s tudomására hozza a hozzáférhető gazdáknak. A közvetítést teljesen díjtalanul eszközli az egyesület, mert az a cél vezet, hogy az adás-vétel előnyös legyen az eladóra és a vevőre nézve egyaránt. Miután a késői vetés és a nagy egérkár miatt különösen a tavaszi búzából várható nagy kereslet, főleg ennek a bejelentésére helyez nagy súlyt az egyesület.

Nincs készlet a gazdáknál. A székesfehérvári gazdasági felügyelőség most tette közzé a múlt hónapra szóló jelentését. A jelentés azt panaszolja, hogy a sok eső következtében az utak annyira megromlottak, hogy a még kihordatlan trágya és a még földeken levő tengeri szár behordása is szünetelt. Szántani azonban különösen a homokos talajon megszakítás nélkül lehetett. A vetés az enyhe időjárás mellett szépen fejlődik. Mint örvendetes jelenség tapasztalható, hogy a mezei pocok okozta rágás szépen kizöldült, a mi annak a jele, hogy a csapadékos időjárás a mezei pocok között nagy pusztítást vitt véghez. A legelőkre és rétekre az állatokat kihajtani a talaj tulnedvesége miatt nem lehet. Kenyérmagvakban a gazdáknál a készlet igen kevés. Árpában és tengeriben azonban még nagyobb mennyiség vár eladásra.

Argentina aratása. Rómából jelentik: A római nemzetközi mezőgazdasági intézet közlése szerint az 1914—15. évi argentinai első aratási becslés ideiglenes száma: Buzavetési terület 6,265.000 hektár, buzahozadék 52,700.000 métermázs. Zabvetési terület 1,142.000 hektár. Zabhozadék 12,870.000 métermázs. Lenvetési terület 1,725.000 hektár. Lenmaghozadék 13,115.000 métermázs. A hektárhozadék a következő: buza 8.4. Zab 11.3, Lenmag 7.6 métermázs.

A német mütrágyakartel. Berlinből jelentik nekünk, hogy a kálicsindikátus január 22-én közgyűlést tart, melyen beszámolnak a belöldi és az exportüzletről. Határozni fognak egyúttal az eladószerződések megváltoztatására nézve is. A kartel megszűnésének kérdése szintén szóba kerül a gyűlésen; bár a gyarak egyezménye 1926-ig érvényes, a tagok leköötöttségét a legutóbbi ülés határozata szerint most már január elsejétől egyelőre csak 1915. márczius 31-ig hosszabbították meg.

Gazdatisztek gyűlése. A Magyar Gazdatisztek és Erdőtisztek Országos Egyesülete Nick Ede udvari tanácsos elnöklésével látogatott igazgató-választmányi ülést tartott. Jeszenszky Pál királyi tanácsos, a Magyar Mezőgazdák Szövetkezetének igazgatója előterjesztése alapján a választmány felvett tizenkilenc új tagot, majd elpártantálta Seiligmann Kelemen, az egyesület egyik legrégebb, buzgó tagját és Rodiczky Jenőt, a magyar mezőgazdasági szakirodalom kiváló halottját. A választmány négy gazdatiszt özvegye részére

folyósított segítséget. A folyó ügyek során a hadbavonult gazdatisztek illetményei tárgyában foglalt állást a választmány. A gazdatisztek jogviszonyát szabályozó törvény ugyanis nem intézkedik a háboru esetére a gazdatisztek javadalmazásáról. A választmány a kölcsönös méltányosság elvét szem előtt tartva az O. M. G. E.-tel és a Magyar Gazdaszövetséggel karöltve a földmivélsügyi minisztert kéri fel ennek a kérdésnek rendeleti uton való szabályozására. A választmányi ülés után a Mezőgazdasággal és Erdészettel foglalkozók Nyugdíjintézete tartott ülést. A jelentés szerint a nyugdíjintézet vagyona már meghaladja az 1,200,000 koronát.

A benzin és nyersolaj ára. A benzin és nyersolaj árának óriási emelkedése a mezőgazdaságra is igen nagy veszélyt rejt magába, mert a legszorgosabb munka idején megállása kényszerítheti a motorok nagy részét, amelyek üzemben tartása pedig a kézi munkaerő tetemes megfogyatkozása következtében hatványozott jelentőségű. Az OMGE egyesületi tanácsa foglalkozott ezzel a nagy horderejű kérdéssel és megállapította, hogy a háboru a nyersolaj és benzin beszerzését fölötté megnehezítette. Sem Galiciából, sem Oroszországból, sem az Egyesült-Államokból nem juthatunk nyersolajhoz és így egyetlen beszerzési forrásunk e czikkre nézve Románia maradt. Ez magyarázza meg, hogy öt hónap alatt a nyersolaj ára csaknem ötszöröse emelkedett. S még ezen az áron sem áll elegendő mennyiség rendelkezésünkre, mert a román kormány a petróleumipar termékeinek kivitelét esetrelé megadandó engedélyhez kötötte. Mivel ennek folytán a román petróleumipar nagyon súlyos helyzetbe jutott, Romániának is érdekében áll, hogy termelési fölöslegének kivitelét lehetővé tegye. Nyersolajhiányunk pótlására tehát onnan biztosan számíthatunk. Szükséges volna azonban, hogy a kormány a mezőgazdasági és ipari célokra szolgáló nyersolaj és benzin árának hatósági megsabásával elejét vegye a további áremelési kísérleteknek s emellett a katonailag le nem foglalt nyersolajkészletek hivatalos összeírásáról is gondoskodni, mert számos jel arra mutat, hogy egyes finomító nagy nyersanyagmennyiséget szereztek be, de még nagyobb haszonra várnak. Meg kellene továbbá könnyíteni a német kikötőkből, valamint Triesztből és Romániából való behozatalt is, esetleg a behozatali vám felfüggesztése útján is, amennyiben a nyersolajat valamely pótlóanyaggal megfelelő sikerrel helyettesíteni nem tudók.

Állami roszvásárlás Dániában. Kopenhágából jelentik, hogy a dán állam egyelőre 200—250.000 tonna roszot szándékozik összevásárolni. A vásárlásokat a belügyminisztérium intézi, melynek a pénzügyi kormány a szükséges pénzt azonnal rendelkezésére bocsátja. Mint már ismételt megemlítettük, amennyiben a szükséges mennyiséget vétel útján beszerezni nem lehetne, a kormány a készletek lefoglalásához lesz kénytelen folyamodni. Az állami ármegállapító bizottság most foglalkozik annak az összegnek megállapításával, amelyet az esetleg lefoglalandó roszért fizetni fognak.

Juta helyett kender. Minthogy a háboru kitörése után teljesen megszűnt a nyers jutának tengerentúlról való behozatala és most valószínűs jutainség uralkodik a kontinensen, a készletben levő jutaanyag ára eddig rendkívül módon felszökött, ezért a jutapótló anyaggal való kísérletezés megindult és szakemberek sorban nyilatkoznak arról, hogy miként lehetne a mai helyzetnek a közel jövőben véget vetni. Egy mezőgazdasági szakértő azt ajánlja, hogy a gazdák termeljenek több kendert és így juta helyett kendert alkalmazzanak. A kendertermelésre különösen alkalmasak a cukorrépaföldek. Minthogy pedig a cukorkivitel a háborus állapot következtében alaposan meg fog csappanni, az ily módon elszaporodott termékek szinte hasznothajtó módon kendertermelés céljára lehetne felhasználni. A szakértő javaslatában megállapítja, hogy a kender mindenképpen alkalmas a jutaanyag pótlására és ha a termelést okszerűen vezetik és a melegvízzel történő áztatásra gondot fordítanak, akkor még az előállítás költségeket is lényegesen csökkenteni lehet. A szakértő

javaslatával most foglalkozik a földmivélsügyi minisztérium.

Magyarország 1914. évi bortermése. Hivatalos adatok szerint az 1914. évben a szorosabb értelemben vett Magyarországon (Horvát-Szlavonországok nélkül) mindössze csak 2,266.000 hektoliter must termett. Ez egy millió 110.000 hektoliterrel kevesebb még az előző évben termett mustnál is, pedig az 1913. évi termés mennyisége is jóval alatta maradt az átlagos termésnek. Az utolsó évek szüreti eredményeit tekintve megállapítható, hogy az 1900. év óta, vagyis már tizenhárom éve nem termett az országban olyan kevés bor, mint a múlt évben. Másrészt azonban az új borok minősége általában igen jó és magasán felette áll az előző éveknek. Ilyen körülmények között és normális viszonyok mellett a borkeresletnek nagyon élénknek és a boráraknak magasnak kellene lenniök, mégis az látható, hogy az ideai borüzlet még mindig nem tudott kialakulni, aminek az oka a kedvezőtlen pénzügyi viszonyokban s a háboru folytán előállott vasuti forgalmi akadályokban rejlik. Azok a termelők, akik nagyon rá voltak szorulva, már eladták boraikat, habár olcsó áron is; a termelők nagyrésze azonban erősen bizakodik a borárak emelkedésében, amire a borkészletek csekélyisége mellett lehet is számítani.

Bosznia gazdasági helyzete. A szerajevói kereskedelmi és iparkamara most készült el évi jelentésével, melyből kitűnik, hogy Boszniát és Hercegovinát a háborus helyzet révén jelentősebb gazdasági károsodás nem érte. Jó gabona, szilva és dohánytermelés volt, a behívások ellenére is betakarították a termést és az őszi gazdasági munkálatokat ellátták. A friss és aszalt szilva, továbbá a szilvatermékek exportja a szállítási nehézség folytán szinte teljesen szünetelt, mivel azonban a szerb szilva behozatala is elmaradt, a szilvaiz és aszalt szilva készlet a közlekedésirend helyreállta után igen jó áron lesz értékesíthető. Addig is a hadipénztár ad előleget e terményekre. A földmivélséssel és gazdálkodással foglalkozó lakosság igen nagy jóvedelme volt a katonai kincstár vásárlásai révén. Csupán lóért 50 millió koronát vettek be. Kedvezőtlen volt a nagyipar helyzete. A kincstári vas-, szén és sóbányák ugyan normális üzemmel dolgoztak, noha különösen a zenicai vasművek ugyancsak megéreztek a forgalmi korlátozás súlyát. A faipar helyzete különösen súlyosná vált a faárlejtések elmaradtak, a kivitel tilalom miatt a kereslet alább hagyott s a vasuti építőprogram elhalasztása következtében talpfára sem volt szükség. A kmetmegváltás a háboru kitörése óta teljesen szünetel. Nagyborszábasu károsodás csakis a lakosság ama részét érte, a melyek a határszéli betörések alkalmával szenvedtek.

— **Hadifoglyok mezőgazdasági foglalkoztatása Németországban.** A német birodalom területén élő hadifoglyok jórészt telepítési munkálatok végzésére alkalmaztatnak, amennyiben nagyobb kiterjedésű kopár, puszták és lápföldek termékennyé tételére szolgáló műveleteket végeztetnek velük. Különösen a volt hannoveri királyság, jelenleg Hannover tartományban dolgoznak igen sokan. Élénk példája ennek a Ribenberg mellett fekvő neustadti járásban fekvő ugynevezett rodewaldi irtásföldeken végezett nagyszabásu munkálat. Az említett járás tartományi tanácsának közvetítésével 200 hold irtásföldet vettek meg a községek-től és egyesektől s e területet a hadifoglyokkal műveltették meg, hozzá közlekedési vonalakat létesítettek s azt egyelőre 30 telekre felosztva, teljesen használhatóvá és termékenynyé tették. E használat is gyakorlati uton történt. A hadifoglyok számára, kik ott dolgoztak, ideiglenes barakkokat építettek, többnyire ők maguk által, amennyire erre alkalmasoknak bizonyultak. Ez épületek terve úgy készült, hogy azok később, mikor már a telepések bent laknak, részint magtárakul, részint istállókul használhatók legyenek. Az új telep, mely létesülést a világháborunak köszönheti, »Lichtenhorst« névre kereszteltetett s ma már remélhető, hogy kedvező tavaszi időjárás esetén az első vetés mihamarább földbe is jut. Miután a tartománynak egyéb részein is folynak hasonló munkálatok,

ebből látható, mily nagy közgazdasági jelentősége van a hadifoglyok mezőgazdasági foglalkoztatásának, ami semmiképen nem vonható a hágai egyezmény tiltó határozatai alá. Legjobb esetben remélik Németországban, hogy ily módon már a tavasszal több ezer hold föld ad gabonát, burgonyát és egyéb terményt, amely földek eddigelé parlagon heverték. Porosz területen jelenleg kétszáz-ezer orosz hadifogoly él és ezek nagy részének munkaejét fel is használják a mezőgazdasági munkára.

A bognárfa a háboruban. A háboruban a járműveknek igen nagy a fontosságuk; rengeteg kocsit használnak s ezeknek természetesen igen nagy része pusztul el vagy szorul pótlásra, javításra. Éppen ezért főleg ott, hol a hadvezetés sok kocsit, szekeret requirált, már most kell gondoskodni arról, hogy a bognárfának alkalmas törzseket száraz helyen elraktározzák és így szükség esetén a bognárok kellő mennyiségben megtalálják a kocsikészítéshez szükséges száraz fát. Küllőnek leginkább keresett az ákácfa és másodsorban a kőrisfa; talpfának a kőrist, bükköt és tölgyet keresik. Oldaloknak, nyújtóknak a 4—5 m. hosszú, sima kőris-, szil- és nyírfa a legkeresettebb. Agynak igen kedvelt a szil- és kőrisfa.

Repezeolaj, repezepogácsa. Repezeolaj: Minthogy a meglevő készletek napról-napra csökkennek, a külföldi áru behozatalára pedig az adott körülmények között még mindig nem lehet számítani, a repezeolajpiac az elmúlt héten nagyon szilárd volt. Az árak olyan nivóra emelkedtek, melyekre néhány hónappal ezelőtt még csak gondolni sem mertek volna. A piacra kerülő mennyiség 195—200 K kelt el és minthogy javulásra nincsen kilátás, kétségtelen, hogy további áremelkedésnek nézünk elébe. — **Repezepogácsa:** Az olajirányzattal karöltve ez a cikk is igen szilárd volt. Az árak itt is állandóan fölfelé menő irányzatot tanúsítanak és elsőrendű gyártmányért 23 K-t is szívesen fizettek, budapesti paritásban.

A só, petróleum, cukor és a kenyér határára. A Fehérvári Gazdakör Székesfehérvár tanácsához beadványt intézett, a melyben azt kívánja, hogy az összes elsőrendű szükségleti cikkek, például a só, petróleum, cukor, kenyér maximális árának megállapítása iránt tegyen lépést. A gazdák kijelentik, hogy nem hajlandók viselni a spekuláció árdragaságának ódiáját, amelyért a fogyasztók tájékozatlan része a gazdák egyetemét teszi felelőssé. A városi tanács azzal a megokolással, hogy a összes árhatárak megállapítására a kormány lenne illetékes, a tegnapi tanácsulésen a gazdák kérelmét a kormányhoz való közvetítés alapjául sem fogadta el. Elég rosszul tette!

Budapesti takarmányvásár.

(IX., ker.) Mester-utca, 1914. évi január hó 22. napján. (A székesfővárosi vásárigazgatóság jelentése a «Gazdasági Lapok» részére.)

Fölhoztak a szokott községekből 150 szekér réti szénát, 70 szekér muhart, 5 szekér zsupszalmát, 60 szekér alomszalmát, — szekér takarmányszalmát, — szekér tengeriszárt, és 35 szekér luczerna és zabos-bükköny stb. 100 zsák szecsikát.

A forgalom élénk. Arak métermázsánként fillérben a következők: réti széna . r. ó. 1000—1200, réti széna II. r. ó. 700—960, réti széna csomagolása 600—640, muhar 900—1300, zsupszalma 800—900, alomszalma 540—660, takarmányszalma ———, tengeriszár ———, zabos-bükköny 860—1100, lóhere ———, luczerna 960—1200, köles ———, sarju ———, szalma szecska ———. Összes kocsiszám 320 Összes súly 384.000 kilogramm.

S Z E S Z.

A vasuti szállítás még mindig korlátozva lévén a szeszüzletben e héten a forgalom még mindig gyér volt és a szeszárak a legutóbbi zárlatjegyzés szerint zárulnak.

Elkelt *finomított szesz* nagyban adózva 237 kor., adózatlanul 78 kor., míg ellenben kisebb tételek 239 kor. adózva és 8 kor. adózatlanul keltek. Forgalom főleg prompt vételekre szorított, ellenben későbbi szállításra eladók tartózkodása folytán nagyobb üzlet nem létesült.

Denaturált szesz szilárd és tartott áron kelt el. *Mezőgazdasági szeszgyárak* részéről kontingens

nyerszeszben gyéren volt ajánlva és miután a vételkedv állandóan élénk a kínált tételek fix árban drágábban Lloyd jegyzésen 2.50—3 kor. keltek.

Budapesten a kontingens nyerszesz ára 68—69 K.

Budapesti zárlatárak nagyban:

Finomított szesz adózva nagyb.	236.50—237.50 K
» » adózatl. nagyb.	77.50—78.50 »
» » » kicsinyb.	238—239 »
» » » kicsinyben	79—80 »
Nyers szesz adózva nagyban	234.50—235.50 »

NYILTTÉR.

(E rovatban közlöttékért a szerkesztőség nem vállal felelősséget).

JÓ VÉDŐOLTÓ-ANYAG

az, a melyik alkalmazkodik a beoltandó állat korához, fajtájához és egészségi állapotához. Jó védő-oltóanyag az, a melyik a legnehezebb fertőző-öttségi viszonyok között immunizál.

Fertőzött viszonyok között használjuk a

JENNER PASTEUR-INTÉZET szérumos oltóanyagait,

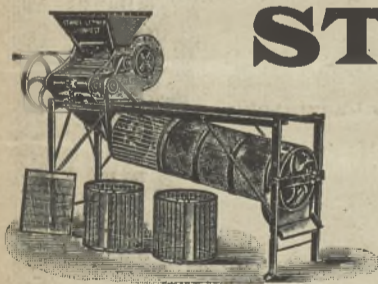
a melyekkel a szervezetbe jutott fertőzőcsírákat előzetesen el lehet fojtani, a szervezetet pedig normálisra megerősíteni, mielőtt az oltóanyag-kulturát beadjuk.

Felölős főszerkesztő, Iaptulajdonos: **ORDÓDY LÁSZLÓ.**
Szerkesztő: **FEHÉR ZOLTÁN.**

GŐZEKE és MOTOREKE

tulajdonosoknak nem kell többé külföldi ellenségeinket támogatni, mert mindenféle gyártmányu gőzeke és motoreke összes részleteit aczélból, vasból, fémből, bronzból, a legjobb kivitelben készítjük **MISKOLCZI** gyárunkban. Elsőrendű gőzekeaczélsodronyköteleket 220—240 kg. m²-kénti szak. szilárdsággal, azonnal szállíthatunk. **SZILÁGYI ÉS DISKANT MOTOR ÉS GÉPGYÁRA MISKOLCZON.**

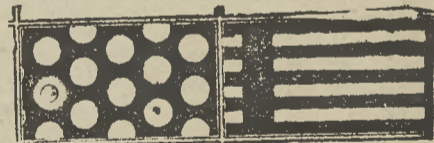

STAHEL és LENNER

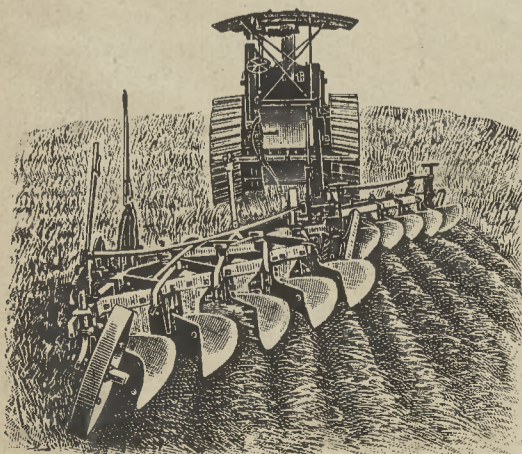
trieur- és lemezlyukasztó-gyár

BUDAPEST, VI., Angyal föld, Országbiró-utca 44—46. sz.

Ajánljuk TRIEURJEINKET és OSZTÁLYOZÓ GÉPEINKET gabona és hüvelyesek tisztítására és osztályozására.

TOREKROSTÁK és mindenfajta LEMEZROSTA gőzcséplő gépek számára.

A galántai ekeversenyen

is újból beigazolódott, hogy a

MACLAREN tulhevitős GŐZEKE

50 és 100 HP nagyságban, a legmodernebb, legszolidabb, legmegbízhatóbb és a leggazdaságosabb szántógép.

Bővebb felvilágosítást ugy ezen kettősrendszerű gőzekéről, valamint a Garrett-féle magajáró, mint a legjobb kivitelű világhírű gőzcséplőkről, gőzheer-autókról, gőzutihengerekről, stb. szívesen nyújt a magyarországi vezérképviselő

FLEISCHL SAMU cég, Budapest, V., Nádor-u. 28.

Pályázatokhoz csak bizonyítványmásolatok csatolandók. Eredeti bizonyítványok elvesztéséért a kiadóhivatal nem vállal felelősséget. ****

KIS HIRDETŐ

A kihirdetések ára: minden szó 5 fillér a vastagabb betűvel írt szavak 10 fillér a legkisebb hirdetés 1 korona. Csak oly levelek továbbíthatnak, melyek a szükséges postabélyeggel ellátva küldetnek be. □ □ □

Azonnali bulépésre kerestetik egy gazdaságilag képzett intelligens fiatal ember jobbra gazdasági irodai teendőkre. Megkivánatják, hogy a német nyelvet szóban és írásban bírja, gyorsírást tudj előnyben részesül. Javadalmazás évi 600 korona készpénz, mozáson kívül teljes ellátás, lakás, fűtés és világítás. Folyamodványok bizonyítvány másolatokkal ellátva: Uradalmi intézőség Mikosd, posta, Mikosdpuszta, Vas megye intézőndők.

Gazdasági gépész kerestetik nagykereseti uradalomban u. p. Tokaj. Gőzeke és villany kezezők előnyben részesülnek. Ajánlatok Pozspisóhíli Ferenccs tisztartó címre küldendők.

Gazdasági írnok. Jó írásu, jó katonaságtól teljesen ment egyén, szerény igényekkel néhány hónapra dunántúli gazdaságban alkalmazást nyerhet. Cím a kiadóhivatalban.

Nőtlen fiatal ember a háboru tartamára egy gazdasági üzemnél alkalmazást kaphat. Feltétel, hogy a német nyelvet a szolgálat követelményeinek megfelelően bírja. Pályázni szándékozókat felkérjük, folyamodványaikat az eddigi életpályájuk leírásával „Szerém megye” jelleg alatt a lap kiadóhivatalának beküldeni.

Eladó lovak. Egy pár 175 cm. magas, 5 éves, jójárású „Gidran 86” állami mén után nevelt, sarga kanca, herélt, nemes, formás, figuráns hintós lovak 3500 korona. Egy pár jegytelen 170 cm. magas, 4 éves, jó leszármazású, teljesen egyforma, hibátlan menyegő kanca, elegáns hintós lovak de legprimább anyakanczák is 4000 korona. Egy pár 167 cm. magas, 5 éves, jójárású pejkanca, gyors, megbízható és formás kocsilovak 2500 korona.

A lovak előzetes bejelentéssel Dettán megtekinthetők.

Prohaska Hugó földbirtokos **DETTA.**

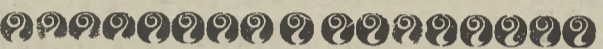
A tartós hüvelyhurut, károsan befolyásolja a tejjgazdaságot

és az egész állatállományt megmételjezi, ha gyors állatorvosi segély nem érkezik.

„... A Bissulin engem több mint ezer állatnál nem hagyott cserben ...”

Deutsche Tierärztliche Wochenschrift 1911. 11. sz. „... Utókövetkezmények mint más preparátumoknál, itt nem fordultak elő ...”

Tierärztliche Rundschau 1912. 44. sz. Óvakodjunk a hamisítványoktól. Az igazi Bissulinál minden kupocskára boríték papírja viseli a nevet. Használati utasítás kórképpel ingyen. H. Trommsdorff, Chem. gyár, Aachen. (2)

12 db elsöranqu eredeti **Beiga tenyészmen** rendkívül **jutányos** árban **eladó.** Bővebbet:

Menzeles Testvéreknél, Nagykanizsa. Ugyanott egy elsöranqu eredeti Beiga mén jérbe adatik.

A 32 év óta fennálló

FISCHER-féle

ZSÁK-

és PONYVA-

GYÁR BUDAPEST,

Nádor-u. 31-33. egyike az ország legmegbízhatóbb beszerzési forrásainak.

Lópokróczok, valódi amerikai

Manila-kéveketők,

SZŐLŐKÖTŐZŐ-FONALAK,

jobb és olcsóbb a raffánál. Egyszer használt ponyvák, termény- és lisztes-zsákok is állandóan jutányosan kaphatók.

Aratást 4,

zöldtakarmány, széna kaszálást, tengeriszár levágást m. holdankint 2 koronáért szerződésileg elvállal **PAGÁCS MÁRTON BUDAFOK.**

Sóvány és hizott sertéseket legjobban értékesít és beszeres **BAUER B. GYULA** sertésbizományos

Budapest, Bezerédi-u. 10.

Telefon: József 21-70.

Minden felvilágosítás díjtalanul készséggel adatik.

M. kir. szabad. 12321-900 A. 905. mint bármely más világítóanyag a

Gazdák figyelmebe! **50% olcsóbb** **pyroleum** világítása.

A pyroleum szagtalan, nem füstöl, nem gyúlékony és már **több ezer uradalomban bevezettetett.**

Számos elismerő levél nálam betekinthező. Próbaküldemények 2 korona utánvét mellett. Kívánatra prospektus ingyen és bérmentve.

Degen Jakab Budapest

IX., Közraktár-u. 28.

Allások, pályázatok,

valamennyi szakmából olvasható az „Országos Pályázati Közlönyben”. Ingyen mutatványszám. Budapest, IX. ker., Üllői-ut 55.

Jó cselédeket

közvetít, ugymint kertészeket, urasági inast, kocsiist, lovaszt, szakácsnét, szobaleányt, mosós és vasalónét és mindenféle gazdasági külső- és belső cselédséget. **Várady Márton** elhelyező intézete, Budapest, Múzeum-körút 35. (az udvarban). Telefon: 65-36.

Név és védjegy Törvényes szabadalom.

Reitter Oszkár nagybecskerekli főkapitány és fajbaromfi tenyésztőnek nagyszerű találmánya

a „**PATKÁNIN**”

patkányirtó szer (nem mérge) mely emberre és házi állatokra nem ártalmas.

1 adag ára 2 korona mely elegendő körülbelül 120 patkány kiirtásához.

Minden adaghoz használati utasítás van mellékelve.

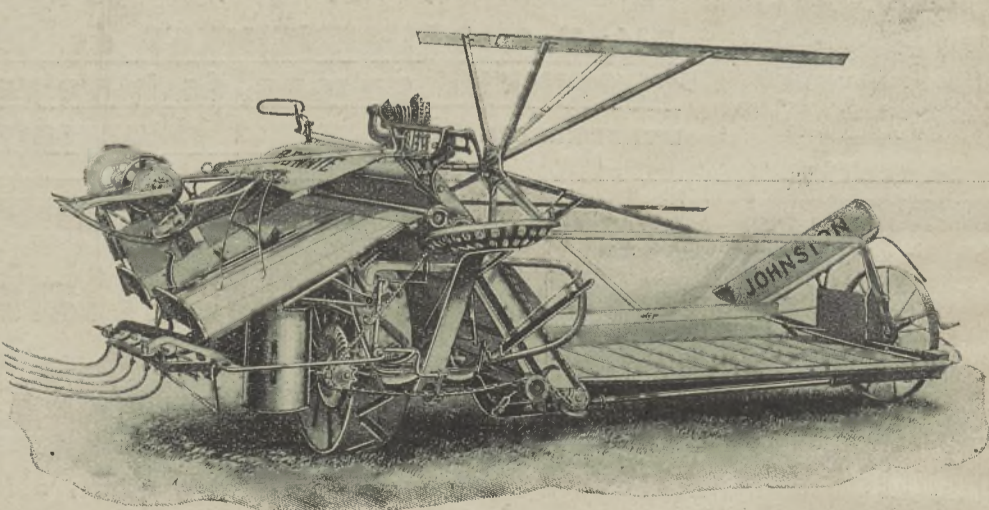
A biztos eredményért jótállás! Ismertető prospektust, melyben te van írva, hogy különféle gazdaságban hány adag használandó. Kérésre ingyen küld **Reitter Oszkár** főkapitány **Patkánin** gyárának vezetősége **Nagybecskerek**en.

„JOHNSTON”

eredeti amerikai aratógépek, ugy szerkezet mint jó anyag tekintetében, **a legtökéletesebbek.**

Az előrelátható nagy munkáshiány következtében, ajánljuk „**Johnston**” gyártmányu amerikai aratógépeink **sürgős** beszerzését, annál is inkább, mert a további behozatal Amerikából a jövő aratáshoz alig lesz lehetséges.

Felvilágosítással készséggel szolgál:

Bächer Rudolf—Melichar Ferencz Magyarországi **SZÜCS ZSIGMOND** vezérképviselő **BUDAPEST, VI., Teréz-körút 26.**